

”Må Gud välsigna dig med ilskans vrål”

En performativ analys av Sara Parkmans album *Vesper*

Anna Welinder

Avdelningen för musikvetenskap
Institutionen för kulturvetenskaper
Lunds universitet
MUVK02, 15 hp. Kandidatuppsats, ht 2020.
Handledare: Tobias Lund

Abstract

In the last ten years, there has been an ongoing cultural conflict between the nationalist political party the Sweden Democrats (Sverigedemokraterna) and a big group of active Swedish folk musicians. The conflict concerns the definition of 'folk music' and the question if the genre is to be considered as an inherently more 'Swedish' form of cultural expression than other types of music. The Sweden Democrats present folk music as a foundation of Swedish traditional culture, which upsets the musicians who do not want to be associated with the nationalistic agenda of the party. Furthermore, the musicians argue that Swedish folk music has always been influenced by many other cultures and should continue to be influenced by the multicultural society of today, rather than being merely a museal art form in need of preservation. One of the front figures on the folk musician's side in the conflict is Sara Parkman, whom this paper is about. In November 2019 she released her third full-length album *Vesper*, which immediately was praised by the critics. A couple of months after the album release, Parkman released a music video on YouTube to one of the songs on the album: 'Vreden'. The video is filled with symbols, both religious and political. In the video there are also actors wearing political badges representing the Sweden Democrats as well as another right-wing party, the Christian Democrats (Kristdemokraterna).

The purpose of this essay is to examine the possible reasons to why Sara Parkman chose to have these specific political parties represented in her video. This is achieved by looking at the political texts of the parties and statements done by their leaders, to see how their politics might be in conflict with Parkmans artistic and personal views. Based on Judith Butler's theory of performativity, as well as on theories of nationalism and religious profanation, the essay examines the ways in which Parkman as well as the two parties try to create different identities by creatively using specific symbols: visual and linguistic, as well as musical. The conclusion that is made is that both 'sides' in the conflict use symbols as a way of not only portraying themselves, but also of portraying an ideal for how they wish things would be – the Sweden Democrats and the Christian Democrats want to have a more conservative version of Sweden and the Swedes, while Parkman wants a version of Sweden where the nationalists have no political power over culture and where the church is an inclusive place, open for everyone.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund och problemställning	4
1.2 Frågeställning	9
1.3 Empiri.....	10
1.4 Teori och metod.....	13
1.5 Avgränsningar.....	16
1.6 Tidigare forskning	11
2. Det svenska	18
2.1 "Folket" och dess musik.....	18
2.2 Nutida drömmar om det forna Sverige.....	22
3. Det kristna	28
3.1 Det gudfruktiga folket.....	28
4. Vesper	32
4.1 Vreden	32
4.1.1 Nationalistisk symbolik.....	36
4.1.2 Kristen symbolik.....	40
4.2 Jungfru Maria.....	43
4.3 En ny folklighet?	46
4.4 Aftonbön	54
5. Slutsats och diskussion	56
6. Källförteckning	59

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemställning

I februari 2020 lade folkmusikern Sara Parkman upp en musikvideo på Youtube, till en låt från sitt album *Vesper* som släppts i november 2019. Låten som videon tillhör heter 'Vreden', och har enligt Spotifys hemsida blivit den mest populära låten på albumet.¹ Videon, som Parkman själv beskrivit som "smakfullt svenskfientlig"² är full av symboler, såväl politiska som religiösa; i videon figurerar personer med partisymboler tillhörande Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna, en person beväpnad med järnrör,³ flaggbränningar, mystiska väsen, samt artisten Parkman själv, iförd kläder som för tankarna till Jungfru Maria.⁴ Det faktum att Parkman ännu ej blivit känd för de stora massorna har kanhända skonat henne från den typ av kritik man skulle kunnat vänta sig av en video som denna som, kan man anta, är provokativ för många. Det faktum att kommentarsfältet under Youtube-videon är avstängt⁵ talar dock för att den faktiskt kan ha väckt negativa reaktioner, eller möjligtvis att Parkman valt att låta det vara avstängt från början, av rädsla för hatiska kommentarer. Att hon själv kallar videon "svenskfientlig", ett uttryck som ofta ses användas i högerextrema kretsar som ett nedlåtande epitet⁶, kan ses som en försvarsstrategi från Parkmans sida – genom att själv använda begreppet har hon förekommit de som eventuellt skulle kunna komma att kritisera henne.

Men vad är egentligen Sara Parkmans anledning till att göra en video som denna, och varför är det just Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas partisymboler som används? Sådär beskrev hon och hennes konstnärliga team sina tankar kring det hela på en presskonferens i samband med att videon släpptes:

¹ 'Sara Parkman', *Spotify* <https://open.spotify.com/artist/3QKspYZWuPR8sJ6WW1zAdw> besökt 7 dec 2020

² 'Sara Parkman gör "svenskfientlig" video,' *Aftonbladet* (12 februari 2020)

<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/3Jd6ld/sara-parkman-gor-svenskfientlig-video> besökt 1 dec. 2020

³ En kväll 2010 gick en grupp Sverigedemokratiska politiker runt på stan i Stockholm och hotade människor med järnrör samt uttryckte sig rasistiskt och sexistiskt mot folk på gatan. Händelsen filmades och blev senare allmänt känd, och det hela kom att kallas för "järnrörsskandalen". D. Baas & C. Holmén, 'Almqvist och Ekeröth beväpnar sig med järnrör', *Expressen* (15 nov 2012) <https://www.expressen.se/nyheter/almqvist-och-ekeroth-bevapnar-sig-med-jarnror/>, besökt 7 dec. 2020

⁴ Youtube, 'Sara Parkman - Vreden [Official music video by AB HEMSKA ORD]'

<https://www.youtube.com/watch?v=kpJvfqkfNYg>, besökt 5 dec 2020

⁵ Ibid

⁶ 'Svenskfientlighet', *Metapedia* <https://sv.metapedia.org/wiki/Svenskfientlighet>, besökt 23 nov. 2020
Hemsidan *Metapedia* beskrivs på hemsidan av en av dess initiativtagare som "ett fackuppslagsverk för nationalisterna och andra samhällskritiker"

https://sv.metapedia.org/wiki/Metapedia_%E2%80%93_det_alternativa_uppslagsverket

Vår skräck handlar just om detta, att vi inte ska få vara fria att uttrycka oss, vare sig som konstnärer, älskare eller politiska människor. Fascismen är ganska konkret när det kommer till censur och konsten kommer få känna på det rejält. Vi känner oss inte jätteinspirerade att göra nationalromantisk heterofil högerkristen konst, det stimulerar inte vår kreativitet. Så vi passar på nu.⁷

Vi kan i detta uttalande ana en rädsla för ett möjligt framtidsscenario, där kristna och nationalistiska politiska krafter bestämmer vad som får och inte får uttryckas inom konstens ramar, och i ljuset av denna rädsla betrakta musikvideon till 'Vreden' som en motreaktion mot dessa krafter. Men hur ser det ut i den dystopiska version av Sverige som Parkman fruktar?

Ett nutida exempel på ett land som skulle kunna representera den "högerkristna" dystopin är Ryssland, som vid upprepade tillfällen mött kritik för sin lagstiftning rörande bland annat förbud mot det som kallas 'homosexuell propaganda', en lagstiftning som utöver att i vissa fall begränsa ryska medborgares möjligheter att vara öppna med sin sexuella läggning, även tillåter polisen att arrestera utlänningar som kan misstänkas vilja propagera för homosexualitet.⁸ Lagen trädde i kraft 2012 i Sankt Petersburg och 2013 i övriga landet⁹ och tycktes komma som en reaktion på gay-aktivisternas höjda röster för att förbättra situationen för landets HBTQ-personer, som även sedan tidigare varit ansträngd. En undersökning som gjordes 2010 visar exempelvis att av de 1600 tillfrågade var hela 41 procent emot att homosexuella skulle ha samma rättigheter som heterosexuella, och många försök till att hålla Pride-parader i landet har mötts av motstånd från såväl tjänstemän som religiösa grupper. En av de som drev igenom anti-gay lagen i Ryssland, Vitaly V. Milonov, är själv stark förespråkare för den Rysslands ortodoxa kyrka och har kallat homosexuella för "perverterade",¹⁰ vilket talar för att det finns en koppling mellan religionen och motståndet mot homosexuella.

⁷ D. Horn, 'Stiftelsen borde göra en låt om stolta Sverigedemokrater' *Gaffa* (2 feb. 2020)

<https://gaffa.se/artikel/141742/stiftelsen-borde-goera-en-lat-om-stolta-sverigedemokrater/>, besökt 27 nov. 2020

⁸ Anna-Lena Lauren, 'Liv i skräck för kärlekens skull', *Svenska Dagbladet* (26 sep. 2013)

⁹ Ibid

¹⁰ Michael Schwartz, 'Anti-Gay Law Stirs Fears in Russia', *The New York Times* (29 feb. 2012)

<https://www.nytimes.com/2012/03/01/world/asia/anti-gay-law-stirs-fears-in-russia.html>, besökt 27 nov. 2020

Om vi utgår från rädslan för politikens och religionens inblandning i kulturen och idén att göra konstnärligt motstånd mot sådan inblandning, kan vi se att Parkman har en del gemensamt med det ryska konstkollektivet Pussy Riot. I februari 2012 blev gruppen känd för hela världen efter sin aktion i Kristus Frälsarens katedral i Moskva, där de framförde vad de själva kallade en 'punk prayer' framme i den del av kyrkan där prästen brukar stå under gudstjänsten. Medlemmarna i gruppen dömdes till två års fängelse för vad som kallades för "huliganism motiverad av religiöst hat" och domen sågs av många som ett bevis på fördjupade relationer mellan ryska staten och den ortodoxa kyrkan. Vissa hävdar dock att domen inte alls talar för statens nära relation till kyrkan, utan att den snarare är ett sätt för staten att försöka rättfärdiga inskränkningar av medborgarnas yttrande- och religionsfrihet.¹¹

Självfallet kan man argumentera för att Pussy Riots aktion i ett konservativt land som Ryssland var mer uppseendeväckande provokativ än Sara Parkmans musikvideo, och sett till vilka följder Pussy Riot fick efter sitt agerande skulle man eventuellt kunna hävda att det faktum att Parkmans video tillåtits passera så gott som okritiserad tyder på att den fascistiska hotbild hon målar upp i sitt uttalande är utan verklighetsförankring. Ser man till det politiska läget i Sverige de senaste tio åren anser jag dock att det finns fog för skräcken som Parkman, och andra med henne, har uttryckt. Ett tecken på detta är de olika sätt på vilka Sverigedemokraterna – i riksdagen såväl som i Sveriges kommunledningar – de senaste åren har uttryckt åsikter om vilken sorts kultur de anser är önskvärd och inte. Som exempel kan nämnas att Sverigedemokraterna i Gävle både vill avveckla symfoniorkestern och ett konstcentrum och anser att offentlig konst bör vara "harmonisk" och spegla det lokala kulturarvet, samt att Sverigedemokraternas kulturpolitiska talesperson Aron Emilsson sagt att Sverigedemokraterna som parti aktivt vill minska stödet till föreningar som "främjar främmande kulturer" och som partiet betraktar som segregande.¹²

Trots sin vilja att motverka diverse typer av kultur som de anser onödiga eller opassande, hävdar Sverigedemokraterna själva att de har den mest ambitiösa kulturpolitiken. Detta kan verka motsägelsefullt, men ser man till deras politiska agenda är det faktiskt få partier som är så fixerade vid begreppet 'kultur' som just Sverigedemokraterna; faktum är att just kulturen

¹¹ G. Fagan, 'Russia: Pussy Riot, Blasphemy and freedom of religion or belief', *International Journal of Civil Society Law*, 10/1 (2012)

¹² 'Så vill Sverigedemokraterna påverka kulturpolitiken', *Kulturreportaget i P1* (15 mars 2018), Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/avsnitt/1054510>, besökt 1 dec. 2020

kan sägas vara själva grunden i deras politik. I *Kulturreportaget* i P1 beskriver SR:s inrikespolitiska kommentator Tomas Ramberg hur kulturen är helt central inom Sverigedemokraternas nationalistiska ideologi, då den är signalementet för den individ som Sverigedemokraterna hela tiden försöker definiera och beskydda: *svensken*.¹³ Så här skriver partiet i 2011 års vårproposition, om sin syn på kulturen:

Att värna om kulturarvet är också att visa respekt mot tidigare generationer, att minnas vad de har åstadkommit. Den absolut viktigaste aspekten är dock kulturarvets funktion som ett sammanhållande kitt i ett allt kallare och alltmer splittrat samhälle. Det är vår övertygelse att varje samhälle behöver gemensamma, kollektiva minnen, gemensamma myter, gemensamma traditioner och gemensamma seder och bruk för att i förlängningen kunna hålla samman och kunna behålla en stark känsla av gemenskap.¹⁴

En kulturform som Sverigedemokraterna gärna lyfter fram som en framstående del i det svenska kulturarvet är den som Sara Parkman själv sysslar med, nämligen folkmusiken. Sverigedemokraterna beskriver i en motion till riksdagen 2020 folkmusiken som en ”viktig och levande del av vårt immateriella kulturarv” och beskriver vidare hur de vill utlysa ett statligt finansierat nationellt folkmusikcentrum i Rättvik i Dalarna.¹⁵ Men frågan om folkmusiken och vad som egentligen är ’svensk kultur’ är inte ny, utan har varit ständigt återkommande i Sverigedemokraternas uttalanden, vilket vid partiets inträde i riksdagen 2010 ledde till att en grupp folkmusiker, däribland Sara Parkman, gick samman och skapade ett nätverk de döpte till Folkmusiker mot Främlingsfientlighet (det bytte senare namn till Folkmusiker mot rasism). Nätverket skrev i det de kallade ’Knätofsmanifestet’ att de vill ”vidga definitionen av svensk folkkultur” och ”lyfta fram att svensk folkkultur är en föränderlig tradition som rymmer likväl amatörer som proffs, bevarare som förnyare”, då de anser att såväl Sverigedemokraternas som allmänhetens bild av folkkultur är främst som ”museal och nationalromantisk midsommarkultur” och inte överensstämmer med

¹³ ’Så vill Sverigedemokraterna påverka kulturpolitiken’, *Kulturreportaget i P1* (15 mars 2018), Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/avsnitt/1054510>, besökt 1 dec. 2020

¹⁴ Sverigedemokraterna, ’med anledning av prop. 2010/11:100. 2011 års ekonomiska vårproposition’, *Sveriges Riksdag* (3 maj 2011) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201011100-2011-ars_GY02Fi11/html#_Toc293642715, besökt 3 dec. 2020

¹⁵ Sverigedemokraterna, ’Motion till riksdagen 2020/21:2223: Immateriellt kulturarv’, *Sveriges Riksdag* <https://data.riksdagen.se/fil/F2B783A4-DC6C-4E05-9BE9-E1E5FA93E446>, besökt 3 dec. 2020

folkmusikernas egna uppfattningar.¹⁶ Sådär beskriver nätverkets medlemmar sin bild av folkmusik i en debattartikel i *Svenska Dagbladet*:

Vi upplever att det finns en utbredd bild av svensk folkmusik och dans som något helylle, nationsbevarande, folkdräktsvurmande, folkhemsromantiskt. Och sådana uttryck finns förstås, men de är långt ifrån de enda. Åker du på en spelmansstämma eller folkmusikfestival idag kan du hitta dreads, liberaler, prydliga frisyrier, ekonomer, pappor, kulturelit, hockeyfantaster, queerpolskedansare, samhällsvetare, rödvinsvänster, glesbygdsromantiker, professionella musiker etc. Ett sammelsurium av människor och kulturer helt enkelt.¹⁷

Tanken att folkmusik skulle vara något i grunden mer 'svenskt' än andra kulturformer är dock inget som Sverigedemokraterna själva har kommit på – faktum är att själva begreppet *folkmusik* uppstod under 1800-talet ur en vilja att destillera och bevara det 'mest svenska'. Medlemmar ur det då nystartade Götiska förbundet åkte landet runt och samlade in en mängd olika verk, främst från människor på landsbygden, som de ansåg representerade det mest genuina och ursprungligt svenska – att många av de stilar man samlade inom begreppet svensk folkmusik i själva verket var ganska nyligen importerade från andra länder och folk tycktes man dock missa.¹⁸

En annan aspekt som Sverigedemokraterna lyfter fram är kyrkans viktiga roll i den svenska gemenskapen; man uttrycker bland annat i 2011 års vårproposition att man vill "rädda det hotade kristna svenska kulturarvet"¹⁹ och Sverigedemokraternas riksdagsledamot Aron Emilsson skriver även i en debattartikel 2017 att "Svenska kyrkan och kristendomen är ouplösligt sammanflätade med vårt lands värdegrund, kultur och historia".²⁰ Ett känt exempel på hur viktig kyrkan är för Sverigedemokraterna är debatten om huruvida skolavslutningar ska hållas i kyrkan eller inte – vissa skolor har slutat ha skolavslutningar i kyrkan med hänvisning till att skolan i ett sekulariserat land som Sverige bör vara fri från

¹⁶ 'Knätofsmanifestet', *Folkmusiker mot främlingsfientlighet* <http://folkmf.se/knatofsmanifestet/>, besökt 1 dec. 2020

¹⁷ Nätverket Folkmusiker mot Främlingsfientlighet, 'Vi vill inte ha en nationalistisk stämpel', *Svenska Dagbladet* (4 nov 2010) <https://www.svd.se/vi-vill-inte-ha-en-nationalistisk-stampel>, besökt 1 dec. 2020

¹⁸ D. Lundberg & G. Ternhag, *Folkmusik i Sverige* (andra upplagan, Örlinge: Gidlunds Förlag, 2005)

¹⁹ Sverigedemokraterna, 'med anledning av prop. 2010/11:100. 2011 års ekonomiska vårproposition', *Sveriges Riksdag* (3 maj 2011) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201011100-2011-ars_GY02Fi11/html#_Toc293642715, besökt 3 dec. 2020

²⁰ A. Emilsson, 'Inte längre (S)venska kyrkan', *Dagen* (8 aug. 2017)

<https://www.dagen.se/debatt/2017/08/08/aron-emilsson-sd-inte-langre-svenska-kyrkan/>, besökt 1 dec. 2020

religiösa ceremonier, något som Sverigedemokraterna starkt motsatt sig, då de anser att kristendomen är en viktig del i den svenska kulturen och identiteten.²¹

Sverigedemokraternas länkar till kyrkan är med andra ord tydliga, men kopplingen mellan Kristdemokraterna och nationalismen är å sin sida inte fullt så tydlig. Det finns dock vissa kopplingar mellan partierna även från Kristdemokraternas håll; ett exempel som partiledaren Ebba Busch Thor tar upp i en intervju 2019 är en gemensam ”stram och kontrollerad” syn på invandring, som delas av Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna.²² I Aftonbladets ledare från 31 augusti 2018 uttrycks även en uppfattning om att det finns fler likheter i partiernas politik, där skribenten anser att det ”pågår en flirt mellan partierna”²³ Huruvida det kan ligga någon sanning i ett sådant uttalande kommer jag utröna längre fram.

Trots vissa svårigheter med att i själva partiprogrammen finna en tydlig förklaring till Parkmans val att ha med Kristdemokraterna i sin video, är hennes personliga åsikt om partiet desto tydligare. På Sara Parkmans hemsida står det under fliken ’Bio & CV’ att läsa följande om albumet *Vesper*:

The album is an exploration of Christianity but is definitely a contrast to the Swedish Christian Party and its leader Ebba Busch Thor with her anti-spiritual and conservative colleagues and politics.²⁴

1.2 Frågeställning

I denna uppsats ska jag undersöka och analysera Sara Parkmans album *Vesper*, med utgångspunkt i videon till ’Vreden’, med syftet att bidra till kunskapen om hur konstnärliga uttryck används i den kulturpolitiska konflikt jag beskrivit ovan. Jag är intresserad av att ta reda på vilka symboler och uttryck Parkman använder sig av i såväl text och musik som video

²¹M. Lagerroos, ’Återigen möjligt med skolavslutningar i kyrkan’, *Gefle Dagblad* (11 maj 2016) <https://www.gd.se/artikel/aterigen-mojligt-med-skolavslutningar-i-kyrkan>, besökt 1 dec 2020

²² ’Ebba Busch Thor (KD): ”Beredda att förhandla med SD i alla frågor”’, SVT (14 dec. 2019) <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ebba-busch-thor-kd-vi-bidrog-till-att-losa-upp-knuten-kring-sd>, besökt 1 dec. 2020

²³ Z. Al-Dewany, ’Det har blivit svårare att skilja KD från SD’, *Aftonbladet* (31 aug. 2018) <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/wEjyWP/det-har-blivit-svarare-att-skilja-kd-fran-sd>, besökt 1 dec. 2020

²⁴ ’Bio – CV’, *Sara Parkman* <https://www.saraparkman.se/biocv>, besökt 1 dec. 2020

och bild, samt hur dessa kan tolkas i ett större kulturpolitiskt sammanhang. Den frågeställning jag kommer utgå ifrån är följande:

- På vilka sätt kan Sara Parkmans konstnärliga uttryck på albumet *Vesper* tolkas som en performativ handling och hur förhåller sig denna performativa handling till de som står att finna i uttalanden och skrifter av Sverigedemokraterna respektive Kristdemokraterna?

1.3 Empiri

Empirin jag kommer att studera är låtarna på albumet *Vesper* och de musikvideor som gjorts till dessa och lagts upp av Sara Parkman på Youtube. Det är två videor jag kommer att analysera, men mitt främsta fokus när det gäller det visuella kommer vara på videon till 'Vreden', då den innehåller många politiskt och religiöst laddade symboler vars olika tänkbara innebörder jag ämnar gå igenom. Jag kommer även undersöka utvalda delar av låtarna på albumet när det gäller såväl text som ljudbild och vissa harmoniska element. En annan aspekt jag kommer ta upp i min analys är albumet som helhet, exempelvis varför albumet heter 'vesper', ungefär översatt från latin till 'aftonsång'²⁵, och hur det kan knytas samman med innehållet i såväl musik som i det visuella.

Jag kommer utöver detta studera annat som rör albumet såsom dess omslagsbild, samt referera till vissa av de intervjuer med Sara Parkman som gjorts både vid tiden kring albumsläppet, men även under åren dessförinnan. Detta hoppas jag ska kunna ge mig en så nyanserad och sammanhängande bild som möjligt av hennes ståndpunkter, såväl konstnärliga som politiska, för att kunna återkoppla dessa till symbolerna i hennes konstnärliga uttryck.

Det finns flera anledningar till att jag valt att analysera just *Vesper*. Först och främst för att det väckte min nyfikenhet redan första gången jag hörde det; jag minns när jag upptäckte albumet och slogs av att det inte lät som något annat jag hört. Jag hade tidigare varit av uppfattningen att folkmusik främst är något som utövas av spelmän i folkdräkt på midsommarfiranden och att kristen musik var något som antingen innebar svårsjungna psalmer i kyrkan eller frireligiösa lovsånger om Jesus, men när jag hörde *Vesper* hörde jag både folkmusiken och

²⁵ 'Vesper', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-nc-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/vesper>, besökt 1 dec. 2020

andligheten utan spår av varken midsommarfiranden eller frireligiositet. Det var en helt ny upplevelse för mig och, insåg jag senare, även för många andra. En kort tid efter att albumet släppts tilldelades nämligen Parkman *Dagens Nyheters* kulturpris med följande motivation:

Med influenser från urtid till nu skapar Sara Parkman en postfolkmusik som bågner av det mesta, driven av ilska och lust, andlighet och klimatgrubbel, med en oängslig estetik som – med full respekt – tar sig rätten att rita sina egna genregränser.²⁶

DN:s kulturechef Björn Wiman beskrev även i sin presentation av pristagaren den känsla jag känt när jag först hörde musiken:

Det Sara Parkman gör är sensationellt – jag kan inte beskriva det på något annat sätt. Med sin röst ger hon uttryck både för vår tids längtan efter helighet och för den religiösa erfarenhet som det sekulära samhället tror sig ha avskaffat.²⁷

När jag lyssnat på albumet i några månader och blivit bekant med musiken släpptes så musikvideon till låten 'Vreden' och jag slogs av dess tydligt uttalade politiska ställningstagande, vilket tillförde ytterligare en intressant aspekt till albumet och gjorde det än mer intressant att analysera.

1.4 Tidigare forskning

Just albumet *Vesper* har det såvitt jag kunnat hitta inte skrivits några forskningsrapporter eller liknande om tidigare, vilket är förståeligt med tanke på hur nytt albumet är; däremot omnämns Sara Parkman i andra forskningssammanhang. Ett exempel på detta är i Erik Bergels kandidatuppsats från 2012, som heter 'Folkmusik, främlingsfientlighet och Sverigedemokraterna'. Uppsatsen avhandlar konflikten mellan Sverigedemokraterna och folkmusikerna och beskriver uppkomsten av nätverket 'Folkmusiker mot främlingsfientlighet' – vilket Parkman var med och grundade – som en följd av denna konflikt. Bergel ger en genomgång av folkmusikens historia, samt hur striden mellan folkmusiken och nationalismen har skildrats i media. Han avslutar även med att ge ett antal exempel på alla influenser från

²⁶ P. Lindgren, 'Sara Parkman tog hem DN:s kulturpris 2020', *Lira* (3 feb 2020) <https://www.lira.se/sara-parkman-tog-hem-dns-kulturpris-2020/>, besökt 1 dec. 2020

²⁷ Ibid

andra länder som återfinns i svensk folkmusik, för att påvisa svårigheten i att kalla folkmusiken för 'mer svensk' än andra kulturformer.²⁸ En annan kandidatuppsats som berör Sverigedemokraterna och kan sägas beröra även begreppet performativitet är Elisabet Norrgårds uppsats 'Den hotfulla invandringen och ideal svenskhet' från 2015, som ger en grundlig semiotisk analys av Sverigedemokraternas valfilmer. Norrgård analyserar filmerna utifrån begrepp såsom stereotyper, binära oppositioner samt vithet och svarthet och kommer fram till att ett genomgående tema i valfilmerna är att de presenterar Sverige och svenskarna som goda och oskuldsfulla, medan invandrare porträtteras som hotfulla.²⁹

Som jag nämnde i inledningen finns det en hel del likheter mellan Pussy Riots framträdande och det Sara Parkmans gör bland annat i sin musikvideo, varför även artiklar skrivna om Pussy Riot kan anses vara inom samma forskningsområde om det jag ska studera. En artikel som tar upp Pussy Riots agerande i Moskva 2012 är Sergei Prozorovs 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction' från 2014. Prozorov anser att gruppens handling i katedralen felaktigt tolkats som ett hån mot religiösa, och skriver vidare att han anser att det snarare rör sig om en akt av *profanering* och det han kallar för 'seriös parodi'.³⁰ (Jag kommer att återkomma till dessa två begrepp i följande teori-avsnitt.) Även Nicholas Denysenkos artikel från 2013 handlar om Pussy Riots 'punk prayer' och beskriver varför de valde just den platsen de gjorde för sitt framträdande och vad platsen har för betydelse. Han beskriver även den symboliska innebörden av andra aspekter såsom deras val av melodi i sitt framträdande – här tar han upp hur deras religiösa trovärdighet ökar genom att de valt en klassisk ortodox hymn som melodisk grund i sin låt – samt olika tänkbara anledningar till varför de i sin bön riktar sig till just jungfru Maria.³¹ Marias symboliska betydelse kommer jag återkomma till i uppsatsens sista kapitel.

Ytterligare en artikel som handlar om Pussy Riot men främst fokuserar på den rättsliga processen är 'Russia: Pussy Riot, Blasphemy and freedom of religion or belief', där Geraldine Fagan skriver om det anmärkningsvärda i domen mot Pussy Riot, då man i rätten, istället för

²⁸ E. Bergel, 'Folkmusik, främlingsfientlighet och Sverigedemokraterna' (2012) <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:506681/FULLTEXT01.pdf>

²⁹ E. Norrgård, 'Den hotfulla invandringen och ideal svenskhet', (2015) <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:801671/FULLTEXT01.pdf>

³⁰ S. Prozorov, 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction', *Political Studies*, Vol. 62 (2014), s. 766-783, doi: 10.1111/1467-9248.12047

³¹ N. Denysenko, 'An Appeal to Mary: An Analysis of Pussy Riot's Punk Performance in Moscow', *Journal of the American Academy of Religion*, 81/4 s. 1061–1092 (2013), doi:10.1093/jaarel/lft053

att kalla gruppens aktion för en kränkning mot religiösa – vilket det ändå kan sägas vara – valde att kalla det för en ”kränkning mot staten”. Detta trots att det står tydligt i Rysslands konstitution att ”The Russian Federation is a secular state. No religion may be established as a state or obligatory one.”³² Att någon skulle bli dömd på samma grunder som Pussy Riot i nutida Sverige är inte sannolikt, men beskrivningen av domen är intressant med tanke på den oro Parkman uttryckt kring att i framtiden inte få utöva den konst hon vill utan istället tvingas skapa ”högerkristen konst”.³³

1.5 Teori och metod

Som nämndes i inledningen anser Sverigedemokraterna att det i varje samhälle måste finnas ”en stark känsla av gemenskap” som grundas på ”gemensamma, kollektiva minnen, gemensamma myter, gemensamma traditioner och gemensamma seder och bruk”.³⁴ Just detta kan sägas vara nationalismens grundtanke, nämligen att det i varje land finns en gemenskap mellan invånarna, grundad i det faktum att de är födda på samma plats. ’Det svenska’, eller ’det italienska’, eller valfri annan nationalitet, är något som tycks naturligt sprunget ur marken och som inte går att varken till fullo förstå eller ta del av för de som till exempel invandrat till landet. Att det skulle finnas denna typ av naturlig gemenskap mellan personer som är födda i samma land är dock något som jag, med utgång i Benedict Andersons bok *Den föreställda gemenskapen*, i denna uppsats kommer ställa mig emot. Som titeln antyder anser Anderson i sin bok att känslan av samhörighet inom en nations gränser inte är en naturlag, utan att det snarare rör sig om en *föreställd* gemenskap, som upprätthålls av en samling inlärda och återupprepade beteenden.³⁵ Där nationalismen hävdar att en persons nationella och kulturella identitet är något medfött och statiskt, kommer jag i min analys istället utgå från motsatsen: att nationalitet är något vi *gör*, en aktiv handling

³² G. Fagan, ’Russia: Pussy Riot, Blasphemy and freedom of religion or belief’, *International Journal of Civil Society Law*, 10/1 (2012)

³³ Horn, D., ’Stiftelsen borde göra en låt om stolta Sverigedemokrater’ *Gaffa* (2 feb. 2020)

<https://gaffa.se/artikel/141742/stiftelsen-borde-goera-en-lat-om-stolta-sverigedemokrater/> besökt 1 dec. 2020

³⁴ Sverigedemokraterna, ’med anledning av prop. 2010/11:100. 2011 års ekonomiska vårproposition’, *Sveriges Riksdag* (3 maj 2011) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201011100-2011-ars_GY02Fi11/html#_Toc293642715, besökt 3 dec. 2020

³⁵ B. Anderson, *Den föreställda gemenskapen: reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning* (Göteborg: Daidalos, 1992)

Att på detta sätt skapa sin identitet genom vissa handlingar och mönster är ett fenomen som Judith Butler kallar för *performativitet*.³⁶ Hennes teori grundas förvisso främst i könsidentiteten som performativ handling, men jag anser att denna teori är lämplig att applicera även på nationell identitet, då det finns många likheter dem emellan. Detta påpekar Anderson i sin bok där han beskriver nationalitetens ”formella allmängiltighet som sociokulturellt begrepp” och fortsätter med att konstatera att ”i den moderna världen kan, bör, kommer var och en att ’ha’ en nationalitet, liksom han eller hon har ett kön.”³⁷

Idén om en gemenskap som är *föreställd*, vilket Anderson talar om, implicerar att denna gemenskap inte är något som uppstått naturligt och av sig självt, där alla plötsligt en dag vaknade och började *känna* sig som exempelvis svenskar, utan snarare något som växte fram över tid som en följd av andra händelser i samhället. Anderson beskriver två faktorer som var grundläggande för skapandet av känslan av en gemenskap inom nationerna: tidningen och romanen. Tryckkonstens framfart gjorde det möjligt för människor att ta del av en slags representationer av hur ’alla andra’ levde sina liv, vilket gav känslan av att vara sammanbunden även med människor man inte träffade i sitt vardagliga liv eller någonsin skulle komma att träffa.³⁸ Ytterligare en aspekt av tryckkonsten var att den framtvingade *ett* gemensamt språk i länder som ofta haft många olika regionala språkskillnader och dialekter, vilket ytterligare gav känslan av att *vi*, i det här landet, skriver och pratar såhär.³⁹ Man kan alltså säga att nationalismen grundades i en samling performativa handlingar av det slag som Butler beskriver, i form av skriftliga berättelser som valdes ut och på så sätt fick representera ’folket’ på olika sätt. Dessa representationer fogades sedan samman till en gemensam kulturell identitet, som i sin tur gav upphov till nya performativa representationer av ’folket’ som på olika sätt förstärkte denna nya identitet. Även Butler poängterar just språket som avgörande för hur vi uppfattar oss själva och vår omgivning, då det är genom orden vi beskriver och på så sätt även förstår världen omkring oss.⁴⁰

Utifrån detta tankesätt skulle man kunna resonera kring att även Parkman, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna visar upp representationer av olika identiteter, och på så sätt är del i en performativ strid som utkämpas mellan två motsatta sidor. På ena

³⁶ J. Butler, *Gender Trouble: Tenth Anniversary Edition*. (New York: Routledge, 1999) s. 33

³⁷ B. Anderson, *Den föreställda gemenskapen*, s. 20

³⁸ *Ibid*, s. 36–37

³⁹ *Ibid*, s. 54

⁴⁰ J. Butler, *Gender Trouble*, s. 151

sidan ser vi de två partierna, som genom sina partiprogram och uttalanden presenterar en uppsättning ideal för hur en svensk och/eller kristen bör vara och bete sig, och på andra sidan har vi Parkman, vars presenterade identitet, oavsett om den utgör en motsättning mot partiernas ideal eller ej, bör anses vara en performativ identitet även den.

Ytterligare teori jag kommer att använda i min analys är Prozorovs begrepp *seriös parodi* och *profanering* som jag nämnde tidigare angående Pussy Riots agerande i Kristus Frälsarens katedral. Seriös parodi innebär att man genom att parodiera ett viktigt ämne kan dra människors uppmärksamhet till ämnet, med humor som medel⁴¹ – ett svenskt exempel på detta är humorgruppen Grotesco, som gjort seriös parodi rörande bland annat flyktingkrisen⁴² och homofobi inom kyrkan.⁴³ Profanering i sin tur är specifikt för religiösa kontexter och innebär att behandla en religiös företeelse på ett vanvördigt sätt.⁴⁴ Att profanera något kan göras i syfte att provocera eller kränka utövare av en viss religion, men det kan även, menar Prozorov, göras med avsikt att tillgängliggöra aspekter inom religionen, genom att lyfta dem ur sitt sammanhang. Med dessa två begrepp som bakgrund anser Prozorov alltså att Pussy Riot, i motsats till vad många tror, inte alls försökte förlöjliga kyrkan och de kristna – det de ville åstadkomma med sin 'punk prayer' var snarare att göra religionen och bönen mer tillgänglig genom att bryta konventionen för hur en bön får gå till, samt att genom sitt uppseendeväckande beteende belysa och kritisera problematiska aspekter inom kyrkan.⁴⁵

Min uppgift kommer följaktligen bli dels att försöka utröna vilka olika performativa identiteter som presenteras, vilka ideal de representerar och vilka uttryck partierna kontra Parkman använder för att förmedla dessa ideal, men även med utgångspunkt i Prozorovs begrepp *hur* och *varför* Parkman framför de budskap hon gör. Är det för att förlöjliga och håna, eller är det för att öppna upp och förena saker som varit åtskilda? Jag kommer tolka och analysera innehållet i Parkmans konstnärliga material på *Vesper*: hennes visuella iscensättning

⁴¹ S. Prozorov, 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction', *Political Studies*, Vol. 62 (2014), s. 766-783, doi: 10.1111/1467-9248.12047

⁴² 'Grotesco - Flyktingkrisen – En musikal' [video], Youtube (5 nov 2017) https://www.youtube.com/watch?v=sEGTmbiOydE&list=RDL_vpjNj6oYY&index=16, besökt 1 dec 2020

⁴³ 'Grotesco - Det är bögamars fel' [video], Youtube (16 nov. 2010) https://www.youtube.com/watch?v=T1lvMJ-10_A, besökt 1 dec. 2020

⁴⁴ 'Profanera', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/profanera>, besökt 1 dec. 2020

⁴⁵ S. Prozorov, 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction', *Political Studies*, Vol. 62 (2014), s. 766-783, doi: 10.1111/1467-9248.12047

och val av symboler, speciellt i videon till 'Vreden', vidare låtarnas texter, samt musikaliska aspekter såsom musikaliska konnotationer och sound. Jag kommer att utgå ifrån att albumets olika delar, såväl musikaliska som visuella, kan antas vara laddade med olika betydelser, vilka jag kommer analysera.

För att få ytterligare insikt i Sara Parkmans egna tankar kring val av symboler och liknande kommer jag att maila henne vissa frågor som dyker upp under arbetets gång. Jag har dock medvetet valt att lägga så lite vikt som möjligt vid intervjun som arbetsmetod, då jag anser att uppsatsens fokus är min egen analys som mottagare, inte vad som är de bakomliggande tankarna ur Parkmans perspektiv.

1.6 Avgränsningar

Jag har valt att i de politiska delarna av denna uppsats utgå ifrån de uppfattningar som presenteras av Sverigedemokraterna respektive Kristdemokraterna och som står att finna i deras partiprogram, samt i uttalanden som gjorts av respektive partiledning. Valet att låta just dessa två partier stå för den ena sidan i den performativa striden har jag gjort främst för att det är de som Sara Parkman tydligt tar upp och tar avstånd ifrån i videon till låten 'Vreden' samt att hon även har nämnt bägge partiernas ideologier som exempel på saker hon inte vill förknippas med, dels i Knätofsuppropet och dels i texten på sin hemsida. Jag är medveten om att medlemmar inom ett parti kan ha skilda åsikter i olika frågor, varför jag kommer begränsa mitt arbete till uttalanden som gjorts av personer med ledande roller inom partierna på såväl lokalpolitisk som riksdagsnivå och som i egenskap av sina roller kan anses representera inom partiet vedertagna ståndpunkter. Det bör dock tilläggas att jag inte kommer att ge en grundlig genomgång av *allt* som uttryckts av de bägge partierna, utan snarare ge en ytlig översikt där jag fokuserar på teman som jag anser återkommer i olika texter och uttalanden.

Jag har aktivt letat efter texter och uttalanden hos de bägge partierna som innehåller specifika rubriker eller ord som jag anser relevanta för uppsatsens teman, såsom exempelvis 'kultur', 'integration', 'kulturarv', 'mångkultur', 'folkmusik', 'nationalism', 'kristendom' och 'religion', med mera. Jag har i största möjliga mån försökt inkludera flera olika ståndpunkter från partiernas sida, för att ge en så rättvis bild som möjligt av deras politik och inte bara välja ut sådant som underbygger mina egna argument.

1.7 Disposition

I följande kapitels första del, 2.1, kommer jag ge en genomgång av historien bakom begreppet *folkmusik*, från termens uppkomst på 1800-talet och dess utveckling fram till nutid. Jag kommer här utgå ifrån Dan Lundberg och Gunnar Ternhags bok *Folkmusik i Sverige*, där en god överblick av folkmusikbegreppets historia i Sverige ges, vilket jag sedan kommer komplettera med att ge exempel på nutida folkmusikutövare. Att ha ett kapitel om folkmusikens historia anser jag vara helt nödvändigt för min uppsats, då genrens historiska bakgrund tydligt kan sammankopplas med dagens politiska konflikter kring musiken.

Efter denna historiska genomgång kommer jag så i delkapitel 2.2. gå igenom Sverigedemokraternas kulturpolitiska ställningstaganden, för att på så sätt kunna skapa mig en bild av vilken performativ identitet de försöker framställa och vilka uppfattningar de verkar ha om svensk kultur. De åsikter jag kommit fram till i detta kapitel kommer jag sedan använda mig av längre fram, när jag gör min analys av Sara Parkmans verk. I del 3.1 kommer jag göra samma sak med Kristdemokraterna, samt försöka skapa en bild av deras eventuella koppling till de nationalistiska ideal som bland annat Sverigedemokraterna representerar.

Kapitel 4 kommer jag ägna helt åt att analysera olika komponenter av albumet *Vesper*. Jag kommer börja i 4.1 med musikvideon till *Vreden* och gå igenom de symboler som syns där. Av detta kommer jag göra tolkningar och analyser som jag sedan kommer utgå ifrån i mitt fortsatta analysarbete av övrigt material. I delkapitel 4.2 kommer jag fortsätta att analysera övriga visuella aspekter av albumet, såsom pressbilder, omslag samt en samlingsvideo som gjorts till tre andra låtar på albumet. Ett återkommande element är Parkman som jungfru Maria, vilket jag kommer lägga stor vikt vid att analysera, samt koppla samman med Pussy Riots bön till just Maria. I del 4.3 ges en genomgång och analys av vissa av låtarnas texter samt musikaliska element.

Som sista del i min analys kommer jag i del 4.4 diskutera albumet som helhet. Jag kommer försöka tolka bland annat valet av albumtitel, *Vesper*, samt på vilka sätt det kan skänka ytterligare innebörd till albumets innehåll. Kapitel 5 kommer avslutningsvis innehålla slutsats och diskussion.

2. Det svenska

I följande kapitel kommer jag börja med en genomgång av begreppet 'folkmusik', hur det uppkom och vilka olika laddningar begreppet har haft i olika tider.

Efterföljande delkapitel, 2.2, kommer istället handla om de nutida idealen för svenskhet, och då specifikt de som står att läsa i Sverigedemokraternas diverse politiska texter, samt har förmedlats i uttalanden som gjorts av personer på inom partiet upphöjda positioner. Jag kommer lägga stor vikt vid kulturen som identitetsbärande element och koppla detta till begrepp gällande exempelvis hur musik kan användas för att utmärka sin egen nationella grupp från andra i ett mångkulturellt samhälle.

2.1 'Folket' och dess musik

Som jag nämnde tidigare finns en stark koppling mellan folkmusik och nationalism – en koppling så stark att ordet 'folkmusik' troligen inte funnits om det inte vore för nationalismens ideal. Under 1800-talet började den nationalistiska ideologin få fäste i Sverige, med bakgrund i den tyska tänkaren Johann Gottfried von Herders idéer om egenskaper som är gemensamma för ett folk inom en nation, den så kallade 'folksjälen'⁴⁶, samt begreppet 'folkvisa'⁴⁷ som han myntade och som kan sägas vara grunden till det som kom att bli folkmusiken. 1811 bildades *Götiska förbundet*, vars syfte var att återuppliva "de Gamble Göters frihetsanda, mannamod och redliga sinne"⁴⁸ genom att påminna svenska folket om dess forntida historia, vilket gjordes genom att samla in bland annat sagor och visor från allmogen runt om i landet – något som medlemmarna i Götiska förbundet tog på sig ansvaret för. Den första tryckta samlingen med folkmusik, *Svenska folk-visor från forntiden*, gavs ut 1814-1818 och lade stort fokus på medeltida ballader, då dessa ansågs äldst och därmed bäst vittnade om äldre epoker i svenska folkets historia.⁴⁹ Men fokus låg inte enbart på verkens ålder, utan vad som definierade denna folkets musik var främst att den utgjorde en kontrast till den konstfullt odlade musiken: något som fanns utanför formaliserade sammanhang, en otämjd musikalisk kraft.⁵⁰ Man skulle kunna säga att folkmusiken främst definierades utifrån

⁴⁶ 'Folksjäl', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/folksj%C3%A4l>, besökt 7 dec. 2020

⁴⁷ 'Johann Gottfried von Herder', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/johann-gottfried-von-herder>, besökt 7 dec. 2020

⁴⁸ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s. 11.

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Ibid, s.14

vad den *inte* var, vilket gjorde att många olika typer av musik i och med insamlandet klumpades ihop till en tämligen brokig genre.

Definitionen av vad som är folkmusik och inte är olika beroende på vem man frågar – musikvetenskapen har en definition, medan man till vardags ofta gör kategoriseringen utifrån andra mått. Det har dock gjorts försök till en enhällig, nutida definition av begreppet: organisationen International Folk Music Council gjorde 1955 en definition av termen 'folkmusik' och kom då fram till att gehörsöverföringen, det vill säga att musiken sprids genom gehör snarare än noter, är folkmusikens grundande kännetecken.⁵¹ Denna definition har dock visat sig inte riktigt stämma överens med verkligheten, då vissa verk faktiskt överförts genom notskrift; istället har man inom musikvetenskapen på senare tid övergått till att i första hand betrakta folkmusik som en musikalisk stil eller till och med en familj av stilar, som innefattar vissa karaktäristiska drag i tonspråk, rytmnönster eller sound. Lundberg och Ternhag beskriver denna karaktäristik som något man finner främst genom att höra sig fram, för att på så sätt avgöra om "det låter som folkmusik" eller inte.⁵² Karin L. Eriksson skriver i artikeln *Water Sprites and Herding Calls* att detta hörselbaserade kategoriseringsätt gjort att det utvecklats vad som kan kallas en 'folkviseton', ett slags förstärkt folkviseklingande sound som kommit att användas för att representera idén om vad svensk musik och svensk kultur är – ofta i sammanhang utanför folkmusiken, såsom i popmusik, schlager eller tv-reklamer. Denna folkviseton lånar element från olika grenar av folkmusiken, exempelvis musik på nyckelharpa, låtstruktur baserad på polska, eller sångtekniken som kallas *kulning*.⁵³

Mycket av den musik vi förknippar med till exempel midsommarfiranden och folkdans är spelmansmusik som i bondesamhället spelades ute på gårdarna vid festliga tillfällen såsom bröllop,⁵⁴ men just kulningen är ett bra exempel på en del av folkmusiktraditionen som istället utgjort en viktig del i arbetslivet. Kulningen sågs inte som musik, utan användes som arbetsredskap för att kommunicera med djur, människor och naturväsen ute bland fåbodarna där djuren gick på sommarbete. En intressant aspekt av fåbodsmusiken, som tidigt fick hög status bland folkmusik-insamlare tack vare sin musikaliska egenart och gamla anor, var det

⁵¹ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s.14

⁵² Ibid

⁵³ K. L. Eriksson, 'Water Sprites and Herding Calls: References to Folk Music in Swedish Pop and Schlager Music 1990–2015, 2016' i A. Björnberg, T. Bossius ed., *Made in Sweden Studies in Popular Music* (New York: Routledge, 2016) <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4324/9781315543390>

⁵⁴ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s.135

faktum att den i princip uteslutande sjöngs och spelades av kvinnor. Att ta hand om djuren ansågs vara ett kvinnogöra, vilket innebar att det var kvinnor som tillbringade somrarna tillsammans i fäbodarna, där de arbetade men även roade sig på kvällarna med musik och dans.⁵⁵ Det faktum att fäbodarna fungerade som en slags fristad, där kvinnorna bestämde över sig själva, är något Sara Parkman intresserat sig för och till och med gjorde en föreställning om 2016 tillsammans med folkmusik-kollegan Samantha Ohlanders, som utgår ifrån ”fäbodarna som en matriarkal utopi”.⁵⁶ Utopi eller ej, det faktum att fäbodsmusiken var kvinnornas musik och dessutom en sångbaserad sådan är anmärkningsvärt, då stor del av folkmusiken som samlades in i övrigt spelades av män och främst var instrumentbaserad. Detta fokus på instrument är dock missvisande, då det vanligaste var att man sjöng; nästan alla kunde sjunga, färre kunde spela instrument.⁵⁷

Utövandet av folkmusiken har bland många setts främst som ett bevarande av det gamla, utan utrymme för förnyelse, vilket vi i kommande delkapitel kommer se är en återkommande tanke hos Sverigedemokraterna. Att detta synsätt var vanligt även bland de tidiga insamlarna av folkmusik gjorde sig tydligt när konstnären Anders Zorn, som var en av de kulturpersonligheter som gick i bräsch för folkmusikens överlevnad, anordnade en hornblåsar- och spelmanstävling sommaren 1905; ett bidrag blev så gott som diskvalificerat, då Zorn ansåg att låten som framfördes inte var tillräckligt gammal. Samtidigt är det värt att tillägga att – paradoxalt nog – förhöll det sig så att många av de verk som samlades in som ’ursprunglig’ svensk musik i själva verket inte funnits i landet mer än ett hundratal år.⁵⁸ Att normen kring ’det gamla’ fortfarande lever kvar i folkmusikbegreppet märks på det faktum att många musiktyper som ur vissa perspektiv kan tänkas tillhöra spelmanstraditionen och därigenom även folkmusiken, i själva verket faller utanför begreppet: dansbandsmusiken, till exempel.⁵⁹

Uppkomsten av folkmusiktävlingar och styrningen från diverse insamlare gällande vad som ansågs vara ’bra’ folkmusik, i kombination med det faktum att stora delar av Sveriges befolkning flyttade in till städerna runt sekelskiftet 1900, gjorde att utövandet av folkmusiken

⁵⁵ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s.19–22

⁵⁶ ’Fäboland’, *Riksteatern* <https://www.riksteatern.se/forestallningar/faboland/>, besökt 1 dec. 2020

⁵⁷ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s.36

⁵⁸ *Ibid*, s. 82–84

⁵⁹ *Ibid*, s. 176

så sakteliga rörde sig allt längre ifrån den vardagsmusik ute i stugorna den en gång varit.⁶⁰ Tydligast ser man denna förskjutning i orden från en musikkritiker år 1950, som riktade kritik mot så kallat *allspel*, det vill säga när flera spelmän samlades för att spela tillsammans: ”Allspelet uppfostrar medelmåttor och kommer att förvandla låtspelet till ett sällskapsnöje för amatörer”.⁶¹ Denna syn på folkmusiken som något som *inte* borde vare ett ”sällskapsnöje för amatörer” skulle dock många så småningom komma att vända sig emot – under slutet av 1960-talet kom det som kom att kallas ’folkmusikvågen’, då vänsterpolitiskt intresserade människor ville hitta ett icke-kommersiellt alternativ till den moderna kulturen och började söka sig till folkets musik: folkmusiken. I samband med detta började de nya folkmusikaktörerna även ta upp frågan om vem som egentligen hade rätt att tolka och använda musiken; man ville inte längre att folkmusiken skulle representera ett bakåtsträvande ideal – man ville göra den till ”sin egen”.⁶²

Sara Parkman beskriver i en intervju hur hon själv hittade folkmusiken via proggen, en genre som till stor del inspirerades av 1960-talets vänsterpolitiska uppvaknande till folkmusiktraditionen.⁶³

Jag tyckte folkmusik kändes ganska töntigt. Men via proggen och Urkult, som var den tuffa festivalen alla från Västernorrland for till, så började jag inse att folkmusiken bar på så oändligt många olika vägar och former.⁶⁴

Även frågan som folkmusikvågen lyfte fram i ljuset – om vem som har rätt till folkmusiken – har varit något av en hjärtefråga för Parkman under en lång tid, vilket jag nämnde i uppsatsens början.

1960-talets så kallade ’folkmusikvåg’ ledde i längden till en mer experimentell utveckling av folkmusiken, i vilken musiker började blanda andra stilar och instrument med den mer traditionella folkmusiken. Ett exempel på detta är Hedningarna, som på 1990-talet fick stor

⁶⁰ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s. 82–86

⁶¹ Ibid, s. 87

⁶² Ibid, s. 88–89

⁶³ R. Lundberg, ’Progfestival kan förvirra 60-talsnostalgiker’, *SVT* (23 nov 2015)

<https://www.svt.se/kultur/musik/symfonier-folkmusik-och-politik>, besökt 2 dec. 2020

⁶⁴ Kirsebom, H., ’Sara Parkman: ”Folkmusiken är extremt relevant 2019”’, *Skap*
<https://www.skap.se/2019/04/01/sara-parkman-folkmusiken-ar-extremt-relevant-2019/>, besökt 27 nov. 2020

uppmärksamhet och vars musik av skivbolaget Silence Records beskrivs som en ”mix av medeltidsgroove, hårdrocksriff, svensk logdansglädje, finsk kvinnoång, urgamla instrument och modern elektronik”.⁶⁵ En annan musiker som gjort sig känd för sin förmåga att blanda svensk folkmusik med musik från hela världen är Ale Möller, som även är en av de som varit aktiv i kampen för en mer inkluderande folkmusik – han ligger bland annat bakom storbandsprojektet Xeno Mania, vilket kan översättas till ”lusten till det främmande” och beskriver hur han genom livet inspirerats av musiker från såväl Senegal som grekiska ögrupper och Rättvik i Dalarna.⁶⁶

2.2 Nutida drömmar om det forna Sverige

Sverigedemokraterna ser nationen som den viktigaste, äldsta och mest naturliga mänskliga gemenskapen efter familjen. Imperier, politiska grupperingar och andra övernationella gemenskaper har kommit och gått under det senaste årtusendet, men nationer som form för mänsklig gemenskap har bestått. Den nationella samhörigheten binder samman nationens medlemmar över tid och rum och skapar band mellan de döda, levande och ofödda generationerna liksom mellan unga och gamla, olika samhällsklasser, politiska läger och geografiska regioner.⁶⁷

Så skriver Sverigedemokraterna i sitt principprogram från 2019 – att de betraktar nationen som den äldsta och mest naturliga gemenskapen efter familjen. Och visst är det lätt att tro att dagens nationer bär på en uråldrig gemensam historia, men så är i verkligheten inte fallet; Benedict Anderson beskriver det som ”nationernas objektiva modernitet i historikerns ögon kontra deras subjektiva uråldrighet i nationalisternas ögon”.⁶⁸ Nationen är med andra ord i de facto en relativt modern uppfinning, och likaså tanken att det finns en osynlig gemenskap som binder samman alla som bor i ett land – under stor del av Sveriges historia såg invånarna sig själva främst som exempelvis smålänningar eller östgötar, inte som *svenskar*. Detta ledde bland annat till det småländska bondeuppror som kom att kallas Dackefejden och som uppstod 1542 ur det faktum att Gustav Vasa ville styra hela landet från Stockholm, vilket de

⁶⁵ 'Hedningarna mer läsning', *Silence*, <https://silence.se/artister/hedningarna-boket/>, besökt 10 jan. 2021

⁶⁶ 'Ale Möller – XENOMANIA', *MTA Production* <https://se.mtaprod.se/artist/ale-moller-xenomania/>, besökt 10 jan 2021

⁶⁷ 'Sverigedemokraternas principprogram 2019', *SD* (2019) <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf> besökt 3 dec. 2020

⁶⁸ B. Anderson, *Den föreställda gemenskapen*, 1996, s. 20.

tidigare i princip självbestämmande smålänningarna motsatte sig.⁶⁹ 1500-talet ter sig förmodligen som ganska långt tillbaka i tiden för oss nutida människor, men i en historisk kontext är det inte så fruktansvärt längesedan.

På samma sätt som människorna i det gamla Sverige kände samhörighet med andra människor i sitt landskap, tror jag att många nutida människor kan vittna om att om man exempelvis bor på landsbygden så är det lättare att relatera till och känna samhörighet med andra på landsbygden, än med de som bor i storstadsmiljö, även om denna storstad är geografiskt nära. I ett panelsamtal från Bokmässan med titeln *Det nya Norrland* mellan Sara Parkman, författaren Po Tidholm och serietecknaren Mats Jonsson, beskriver Jonsson hur han upplever att den urbana medelklassen i Stockholm saknar kunskap om större delen av Sverige och istället ”vänder sig” mot andra storstäder i Europa och USA, som t.ex. Berlin, London och New York. Han fortsätter sedan resonemanget såhär:

De [den urbana medelklassen] är medlemmar av en mer global urban kultur, snarare än av nationalstaten Sverige. Och jag är inget större fan av nationalstater, men nu är det ju ändå en sådan vi har och då har ju den ett kontrakt, där de olika delarna av landet ska hjälpa till att bära varandra. Men det kontraktet anser jag att storstaden har brutit och att landsbygden ligger där bortglömd. Och att man känner en oerhörd maktlöshet inför det.⁷⁰

Men om det nu är så att 'storstaden' har brutit ett kontrakt med landsbygden och på så sätt luckrat upp sammanhållningen inom nationalstaten Sverige, torde väl Sverigedemokraterna se urbaniseringen som det största hotet mot den nationella gemenskapen? Nja, får nog svaret bli på det. Sverigedemokraterna, som för övrigt har stort stöd på landsbygden⁷¹, delar förvisso Mats Jonssons bild av en landsbygd som svikits av makthavare i storstäderna⁷², men ingenstans i principprogrammet eller på deras hemsida står det uttryckt på något sätt att det är medelklassen i Stockholm som utgör det största hotet mot den svenska gemenskapen. Istället är det en annan grupp som gång på gång pekas ut som skyldiga till vad som enligt Sverigedemokraterna tycks vara ett hastigt pågående utdöende av den inhemska svenska

⁶⁹ 'Dackefejden', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dackefejden>, besökt 3 dec. 2020

⁷⁰ 'UR Samtiden - Bokmässan 2017: Det nya Norrland?', [video], UR Access (2017) <https://uraccess.net/products/202636> besökt 5 dec. 2020

⁷¹ 'Fortsatt skillnad hur storstäder och landsbygd röstar', *SR P4 Jönköpings län*, (16 sept. 2018) Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/artikel/7044264>, besökt 5 dec. 2020

⁷² 'Hela Sverige ska leva', *SD* <https://sd.se/vad-vi-vill/landsbygdspolitik/>, besökt 1 dec. 2020

kulturen: invandrarna, och då allra främst invandrarna som kommit hit från muslimska länder, vilket uttrycks i påståenden som dessa:

Islam och i synnerhet dess starka politiska och fundamentalistiska gren är enligt Sverigedemokraternas uppfattning den religiösa åskådning som visat sig ha svårast att harmoniskt samexistera med den svenska och västerländska kulturen.⁷³

Faktum är dock att någon 'samexistens' mellan olika religiösa grupper och kulturer inom Sveriges gränser knappast verkar särskilt önskvärd i Sverigedemokraternas ögon, vilket de gör klart genom att själva beskriva att de är "starka motståndare till mångkulturalismen som politisk idé och samhällssystem", samt att de motsätter sig idén om att det skulle finnas några som helst fördelar med ett samhälle som inte har "en överordnad majoritetskultur" samt där man aktivt arbetar för att invandragrupper ska bevara sin ursprungliga kultur och identitet.⁷⁴ Målet bör, enligt Sverigedemokraterna, istället för mångkultur vara *assimilering* av de människor som av olika anledningar kommit hit från andra länder. Detta innebär enligt partiet själva att "invandrare skall ta seden dit de kommer och på sikt överge sina ursprungliga kulturer och identiteter för att istället bli en del av den svenska nationen".⁷⁵ Samtidigt inser de problematiken i att förvänta sig att människor från samtliga världens länder ska ha lika lätt att ta sig an den svenska identiteten på samma villkor och skriver att "ju mer en invandrares ursprungliga identitet och kultur skiljer sig ifrån den svenska nationens [...] desto svårare blir assimileringssprocessen" och nämner just detta som en anledning till att begränsa invandringen från länder vars kultur i hög grad skiljer sig från den svenska.⁷⁶

Men om man nu ändå vill assimilera sig och på så sätt till fullo "bli en del av den svenska nationen", hur går man då tillväga? Vilka företeelser är det som utgör den svenska kulturen, som Sverigedemokraterna menar fungerar som ett 'kitt' som binder samman oss svenskar?⁷⁷ I Sverigedemokraternas principprogram kan man läsa att deras definition av kultur är "språk, beteendemönster, seder och högtider, institutioner, konst och musik, klädsel, religion, ritualer,

⁷³ 'Sverigedemokraternas principprogram 2019', *SD* (2019) <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf>, s. 17, besökt 3 dec. 2020

⁷⁴ *Ibid*, s. 13

⁷⁵ *Ibid*, s. 12

⁷⁶ *Ibid*, s. 9

⁷⁷ 'Så vill Sverigedemokraterna påverka kulturpolitiken', *Kulturreportaget i PI* (15 mars 2018), Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/avsnitt/1054510>, besökt 2 dec. 2020

lekar, värderingar och normer för lagar och moraliska system.”⁷⁸ och fortsätter med att beskriva ”kärnan i den svenska kulturen” som:

[...] sådana företeelser som i särskilt hög utsträckning har präglat vår samhällsutveckling, har en djup förankring i den svenska historien, har en stor utbredning bland tidigare och/eller nu levande svenskar, har en stark symbolisk betydelse för den svenska identiteten eller på något sätt är unikt för den svenska nationen eller en viss del av den svenska nationen.⁷⁹

Vad denna kulturella kärna innebär mer exakt tycks upp till var och en att själv tolka. Jag skulle personligen gissa att exempelvis midsommarfirande, julbord, sill och ’Den blomstertid nu kommer’ är företeelser som de flesta skulle hålla med om är typiska för den svenska kulturen, men om man även räknar in saker som haft en stor utbredning bland *tidigare* svenskar, blir det plötsligt svårare att se vad gränserna ska dras. Barnaga var exempelvis länge en del av den svenska kulturen och förbjöds inte förrän 1979⁸⁰ – vilket gör att fenomenet kan förmodas ha påverkat såväl tidigare som nu levande svenskar – men att detta skulle vara en praktik Sverigedemokraterna vill värna om eller rent av återuppliva, har jag inte funnit några tecken på, varken i skrifter eller uttalanden. På samma sätt är det svårt att veta var gränserna går för när nutida seder kan tänkas börja räknas in i den kulturella kärnan: ett exempel på detta skulle kunna vara att äta tacos på fredagar, vilket blivit en populär företeelse i många svenska nutida hem. Dessvärre går det ej att finna några konkreta exempel i principprogrammet på vad som faktiskt är svensk kultur.

Vad som är svenskt och inte tycks följaktligen vara både självklart och svårdefinierat, men ett intressant faktum i debatten om ’svenskheten’ är att en av de få kulturella företeelser som ändå går att finna i Sverigedemokraternas skrifter som exempel på ’den svenska kulturen’ är det som den här uppsatsen handlar om – nämligen folkmusiken. Detta märks exempelvis på den motion till riksdagen som jag nämnde i min inledning, om att göra om Folkmusikens hus i Rättvik till ett nationellt folkmusikcentrum.⁸¹ Och att just folkmusiken får en upphöjd status

⁷⁸ ’Sverigedemokraternas principprogram 2019’, *SD* (2019) <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf>, s. 11, besökt 3 dec. 2020

⁷⁹ Ibid

⁸⁰ ’Demokratiens historia’, *Sveriges Riksdag*, <https://www.riksdagen.se/sv/val-et-2018/riksdagsvalet-i-undervisningen/demokratiens-historia/>, besökt 7 dec. 2020

⁸¹ Sverigedemokraterna, ’Motion till riksdagen 2020/21:2223: Immateriellt kulturarv’, *Sveriges Riksdag* <https://data.riksdagen.se/fil/F2B783A4-DC6C-4E05-9BE9-E1E5FA93E446>, besökt 3 dec. 2020

i nationalisternas ögon är faktiskt inte så konstigt, vilket delvis kan förklaras genom musikstilens själva uppkomst, som jag skrivit om tidigare. Ser man dessutom till Sverigedemokraternas rädsla för att den svenska kulturen håller på att upplösas till följd av den ökade mångkulturen så finns det ännu en förklaring till det hela – Lundberg och Ternhag beskriver det som att varje kultur inom ett mångkulturellt samhälle behöver påvisa sin egenart för att kunna ”sticka ut i mosaiken”.⁸² Detta kan, som i fallet med folkmusiken, göras med det som kallas *emblematis*k musik, det vill säga musik som används för att manifesteras den egna kulturen utåt.⁸³ Fördelaktigt är om denna musik använder instrument som påvisar det egna kulturarvets egenart och gärna gamla sådana, vilket i Sveriges fall ofta innebär säckpipor, nyckelharpor och vevliror.⁸⁴

En begreppsmässig krock uppstår dock i mötet mellan Sverigedemokraternas bild av svensk folkmusik, och den bild som folkmusikerna själva har: Sverigedemokraterna tycks utgå från ett idealistiskt folkmusikbegrepp rotat i 1800-talets nationalism och har således inställningen att folkmusiken är en historisk konstform som bör bevaras, medan en stor del av de nutida folkmusikerna istället har en mer inkluderande begreppsdefinition och betraktar folkmusiken som en brokig musikstil, som i alla tider influerats av andra kulturer och fortsätter att göra så även i nutid.⁸⁵ Den stora diskrepansen mellan Sverigedemokraternas och folkmusikernas uppfattning skulle eventuellt kunna ses som ett tecken på att Sverigedemokraterna i själva verket inte lyssnar på eller tar del av den nutida folkmusiken i någon större utsträckning. Att döma av uttalanden som gjorts verkar det dock som att vissa partirepresentanter inte är så insatta i den ursprungliga definitionen av folkmusik heller – såhär säger Roger Hedlund, Sverigedemokraternas länsordförande i Gävleborg, i en intervju med Sveriges Radio:

Vad anser Sverigedemokraterna är svensk folkmusik?

- Ja... det är väl en vid definition på det, som man kanske inte ska gå in i detalj på, men vad vi vill göra det är ju att möjliggöra att kunna bevara de här gamla musikstilarna som ibland glöms bort men som ändå används i väldigt stor utsträckning när vi pratar traditionella firanden och traditioner och liknande.

⁸² Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s. 145

⁸³ Ibid

⁸⁴ Ibid, s. 186

⁸⁵ A. Möller et al. 'Debatt: Oroa er inte SD, folkmusiken mår fint!', *DT* (21 aug. 2018) <https://www.dt.se/artikel/debatt-oroa-er-inte-sd-folkmusiken-mar-fint>, besökt 1 dec. 2020

Kan du ge ett exempel?

- Nja...det vet jag inte om jag ska ge mig in på faktiskt, det är väl inte min starkaste sida det ska jag väl villigt erkänna, säger han.

Vem ska avgöra vad som är traditionell svensk folkmusik och vad som är experimentell folkmusik med influenser från utlandet och som enligt er inte ska stödjas?

- Ja, det handlar väl generellt om att lyfta fram det som tillhör vår historia och tillhör vår gamla kultur som vi hade förr i tiden och som fortfarande lever kvar väldigt starkt i vissa delar - speciellt i Hälsingland. Men det kan jag inte svara på vem som ska lyfta fram det, men det får man göra genom de här anslagen som man använder sig för att kunna få det fortsatt levande, säger han.

Men nu får du hjälpa mig att förstå här för de kritiska folkmusikerna säger ju att folkmusiken som den utövas idag i Hälsingland det är en blandning av musik från alla möjliga kulturer. Du säger att man ska sätta stopp för just sådana kulturyttringar...men du har fortfarande inte sagt vem som avgöra vad som är en legitim svensk kulturyttring och vad som är en mångkulturell - och därmed inte accepterad - kulturyttring.

- Jag tror inte det är särskilt svårt att skilja till exempel kurdisk folkdansmusik från svensk folkmusik. Det tror jag de flesta som är insatta inom det området och som jobbar inom de där departementena kan göra utan problem så jag förstår inte riktigt problemen med det, säger han.⁸⁶

⁸⁶ H. Persson & L. Ericsson, 'Kritik mot SD:s syn på folkmusik - SD svarar', *P4 Gävleborg* (4 nov 2010), Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/artikel/4155462>, besökt 3 dec. 2020

3. Det kristna

Följande kapitel kommer att handla om Kristdemokraterna och deras politik. Jag kommer gå igenom deras partiprogram, vissa motioner och uttalanden som gjorts, för att på så vis försöka skapa mig en bild av deras eventuella kopplingar till nationalismen och mer specifikt Sverigedemokraterna, samt försöka utröna anledningen till att Sara Parkman valt att ha med dem i sin musikvideo.

3.1 Det gudfruktiga folket

Jag nämnde i min inledning en ledare i Aftonbladet, där skribenten ansåg att Kristdemokraterna ”flirtar” med Sverigedemokraterna, och med anledning av den här uppsatsens tema är det såklart av stort intresse för mig att undersöka huruvida det kan tänkas finnas någon sanning i ett sådant uttalande, eller om det är en idé tagen ur luften. Efter att ha läst igenom diverse politiska texter från Kristdemokraterna kan jag konstatera att deras syn på mångkultur tycks skilja sig en hel del från Sverigedemokraternas – det talas exempelvis gott om pluralism när det gäller såväl kulturer och religioner, och hur viktigt det är för människor att få uttrycka sin egen kulturella identitet för att till fullo kunna känna sig delaktiga i samhället,⁸⁷ vilket står i stark kontrast till Sverigedemokraternas ställningstaganden *mot* mångkultur och *för* total assimilering. Kristdemokraterna beskriver hur de vill att public service ska arbeta för att ”möta minoriteters behov och önskemål” och på deras hemsida finner man deras politik sammanfattad på hela tretton språk utöver svenska, bland annat arabiska, turkiska och farsi.⁸⁸ Utöver detta tar de även avstånd från ”den inskränkta och extrema form av nationalism som nu ökar i Sverige och Europa”.⁸⁹

Men det finns ändå vissa saker i Kristdemokraternas texter som för tankarna till Sverigedemokraternas uttalanden. Ett exempel är deras förslag att man för att få uppehållstillstånd ska klara ett prov i svenska och samhällsorientering, samt en obligatorisk lista för alla skolelever innehållande diverse klassiska verk – förvisso från hela världen – som ska användas för att skapa ”gemensamma referenspunkter och gemensamma värden”.⁹⁰ En

⁸⁷ ’Kristdemokraternas principprogram’, *Kristdemokraterna* (2017) <http://www.kd.nu/principprogram.pdf>, s. 73–75, besökt 1 dec. 2020

⁸⁸ ’KD på andra språk’, *Kristdemokraterna* <https://kristdemokraterna.se/var-politik/sprak/>, besökt 1 dec 2020

⁸⁹ ’Politik A-Ö’, *Kristdemokraterna* <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/>, besökt 1 dec 2020

⁹⁰ Ibid

annan gemensam nämnare mellan partierna är hotbilden som tycks finnas mot Sverige, både som demokrati och som kultur. Så här skriver Kristdemokraterna i ett förslag för ökad integration från 2016:

Sverige är ett land att vara stolt över. Tilliten mellan människor är i ett internationellt perspektiv hög. Värden som frihet, trygghet och jämlikhet har genom tidigare generationers ansträngningar kommit att prägla vårt samhälle. Nu genomgår vi dock en värderingskris där dessa grundläggande värden utmanas på flera områden i vårt samhälle. Den bank av tillit, sammanhållning och gemensamma värderingar som har varit vårt lands stora dolda tillgångar urholkas. Vi behöver slå vakt om dessa för att vårt samhälle ska kunna stå starkt framöver.⁹¹

Denna ”värderingskris” är något som partiledaren Ebba Busch Thor även nämner i sitt tal i Almedalen 2016, och tar som exempel på detta upp hur unga tjejer blir antastade på festivaler, hur ensamma gamlingar blir nerslagna av ungdomsgäng och hur människor reser till Syrien för att kriga för IS.⁹² Hon ägnar även större delen av sitt tal åt att tala om integration och hur man med ”hårdare tag” från polisens sida ska få bukt med problemen med våldsamheter i förorterna. I sitt tal året därpå, 2017, är de teman Ebba Busch Thor tar upp i stort sett desamma – hon pratar förvisso både om äldreomsorg och välfärd, men utöver det är det mycket prat om islamistisk terrorism, moskéer som sprider politisk våldspropaganda samt, framförallt: integration. Denna gång går hon dock steget längre åt Sverigedemokraternas håll och tar upp exempel som luciafiranden och skolavslutning i kyrkan⁹³, som vi redan konstaterat är något som ligger Sverigedemokraterna varmt om hjärtat.⁹⁴ Den stora skillnaden är dock att hon inte skyller på invandrarna, utan säger istället att det är vänstern som använder invandrarna som ett slagträ för att få igenom sin agenda.⁹⁵ Hon anklagar i och med detta vänstern för den ökande främlingsfientligheten, och rättfärdigar även denna fientlighet när hon säger: ”Säger man till folk att de måste förändra sitt hem för att andra ska få plats, då ska

⁹¹ 'Tillit och gemenskap: förslag för att förbättra integrationen', *Kristdemokraterna* (2016)

<https://kristdemokraterna.se/wp-content/uploads/2016/11/Tillit-och-gemenskap-F%C3%B6rslag-f%C3%B6r-att-f%C3%B6rb%C3%A4ttra-integrationen.pdf>, besökt 3 dec. 2020

⁹² 'Ebba Busch Thors tal i Almedalen 2016: Stärkt integration behövs' [video], Youtube (15 aug. 2015) https://www.youtube.com/watch?v=U_0-g-qoC5s, besökt 1 dec. 2020

⁹³ 'Se hela Ebba Busch Thors tal i Almedalen 5/7' [video], Youtube (6 juli 2017) <https://www.youtube.com/watch?v=lr3b8LT5POA>, besökt 7 dec. 2020

⁹⁴ Lagerroos, M., 'Återigen möjligt med skolavslutningar i kyrkan', *Gefle Dagblad* (11 maj 2016) <https://www.gd.se/artikel/aterigen-mojligt-med-skolavslutningar-i-kyrkan>, besökt 1 dec. 2020

⁹⁵ 'Se hela Ebba Busch Thors tal i Almedalen 5/7' [video], Youtube (6 juli 2017) <https://www.youtube.com/watch?v=lr3b8LT5POA>, besökt 7 dec. 2020

man inte bli förvånad om en del människor frågar sig om det inte vore bättre att stänga dörren.”⁹⁶

Det bör såklart tilläggas att det inte i sig indikerar nationalistiska åsikter eller främlingsfientlighet att tala om integration, då det kan antas ligga i allas intresse att människor som kommer hit från andra länder kan bli en del av samhället och leva goda liv här i Sverige, men efter att ha hört Ebbas Busch Thors tal i Almedalen kan jag ändå inte låta bli att hålla med beskrivningen av hur Kristdemokraterna tycks flirta med Sverigedemokraterna. Inte bara för att hon gång på gång tar upp integration, förorter och våldsbejakande islamism – och dessutom i samma mening talar om ”hårdare tag” – utan även i hur hon pratar om Sverige, och vilka symboler och uttryck hon använder när hon gör det: i Almedalen 2016 är en stor Sverigeflagga projicerad på bakgrunden bakom henne,⁹⁷ 2017 är det röda stugor med vajande flaggor utanför;⁹⁸ hon talar om svenskarna som ”strävsamma människor” och parafrazerar till och med Sveriges nationalsång när hon pratar om ”entreprenörer, artister och idrottsutövare som förädlat sitt kunnande och sin briljans, så att deras och vårt namn, kan gå ärat över jorden”.⁹⁹

Det går med andra ord att se vissa kopplingar mellan Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, men det är betydligt svårare att hitta någon tydlig koppling mellan Kristdemokraterna och folkmusiken – Parkmans känslor gentemot partiet tycks vara av personlig och politisk karaktär, snarare än något relaterat till musiken hon utövar. Som tidigare nämnts så kallar hon partiet för ”antispirituell” på sin hemsida, och uttrycker i ett podcast-avsnitt att hon anser att de svikit sina väljare och säger att ”kristna som tidigare kanske har röstat på KD inte längre idag gör det för att man upplever att ’ni kan inte använda den kristna tron och sen bedriva den här politiken’”.¹⁰⁰ Vidare beskriver hon hur hon anser att

⁹⁶ ’Se hela Ebba Busch Thors tal i Almedalen 5/7’ [video], Youtube (6 juli 2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=lr3b8LT5POA>, besökt 7 dec. 2020

⁹⁷ ’Ebba Busch Thors tal i Almedalen 2016: Stärkt integration behövs’ [video], Youtube (15 aug. 2015)

https://www.youtube.com/watch?v=U_0-g-qoC5s, besökt 1 dec. 2020

⁹⁸ ’Se hela Ebba Busch Thors tal i Almedalen 5/7’ [video], Youtube (6 juli 2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=lr3b8LT5POA>, besökt 7 dec. 2020

⁹⁹ ’Ebba Busch Thors tal i Almedalen 2016: Stärkt integration behövs’ [video], Youtube (15 aug. 2015)

https://www.youtube.com/watch?v=U_0-g-qoC5s, besökt 1 dec. 2020

¹⁰⁰ S. Parkman, intervju med E. Hedström ’Sara Parkmans folkmusik & religion’ [podcast], *Inblick* (20 okt. 2020), Poddtoppen, <https://poddtoppen.se/podcast/1526866711/inblick/sara-parkmans-folkmusik-religion>, besökt 3 dec. 2020

kristendomen snarare går bättre ihop med vänsterideologier än Kristdemokraternas konservativa politik:

Man kan tolka kristendomen utifrån ett socialistiskt perspektiv ganska enkelt. Jag tycker att det är ganska självklart att läsa religionen utifrån ett perspektiv där man delar med sig av resurser och tar hand om den svaga länken [...] Kyrkan i sig bär ingen partipolitisk ideologi, men den rimmar mer med en vänsterideologi än vad den rimmar med en borglig konservativ ideologi”¹⁰¹

¹⁰¹ S. Parkman, intervju med E. Hedström 'Sara Parkmans folkmusik & religion' [podcast], *Inblick* (20 okt. 2020), Poddtoppen, <https://poddtoppen.se/podcast/1526866711/inblick/sara-parkmans-folkmusik-religion>, besökt 3 dec. 2020

4. Vesper

Det här kapitlet kommer helt ägnas åt att tolka och analysera det konstnärliga materialet tillhörande albumet Vesper. Jag kommer i första delkapitlet börja med en presentation av såväl det musikaliska som det visuella i musikvideon till låten Vreden – då det är denna som är utgångspunkten i hela mitt arbete – för att sedan i del 4.1.1 respektive 4.1.2 göra en analys av videon i två delar: en del som berör videons symbolik som kan kopplas till nationalism och en som berör dess religiösa symboler. I delkapitel 4.2 kommer jag analysera jungfru Maria, som återkommer som symbol i Parkmans verk, både i fotot på Sara på skivomslaget samt i en slags samlings-musikvideo som är 10 minuter lång och innehåller tre olika låtar från skivan.

I del 4.3 kommer jag gå igenom vad jag anser vara särskilt intressanta delar av låtarnas textmässiga innehåll, för att försöka skapa mig en bild av de teman som låtarna handlar om. Slutligen kommer jag i del 4.4 försöka skapa en bild av albumet som helhet, med avseende på albumtiteln, den gemensamma ljudbilden, och de olika teman jag tolkat ur låttexterna.

4.1 Vreden

Musikvideon till låten 'Vreden' laddades upp på Youtube av Sara Parkmans eget konto den 11 februari 2020.¹⁰² Videon är 5 minuter och 22 sekunder lång och innehåller många olika scener och snabba scenbyten, och jag kommer därför inte kunna gå igenom exakt allt som händer sekund för sekund, men då videon innehåller många olika symboler jag anser är av intresse för min analys, kommer jag ändå gå igenom det mesta som händer.

Videon börjar en stund innan själva låten börjar spela. Istället hör man ett tickande ljud, som av en gammal klocka, som spelar medan videons första scen presenteras: ett rum klätt i tyg, belyst med rosa ljus. Vi får se inzoomning på några föremål i rummet: ljus, blommor och en ikonbild föreställande en ängel. Bilden klipper från rummet och vi hamnar istället i en mörk och regnig stadsmiljö, där några personer ses komma åkande i bredd på elsparkcyklar, fortfarande med det tickande ljudet i bakgrunden. En av personerna – en kille¹⁰³ med en keps – höjer ett avlångt föremål, ett rör eller en pinne, i luften, samtidigt som ett ljud hörs som låter

¹⁰² Youtube, 'Sara Parkman - Vreden [Official music video by AB HEMSKA ORD]' <https://www.youtube.com/watch?v=kJvfgkfNYg>, besökt 5 dec 2020

¹⁰³ Jag väljer att kalla honom 'kille' då hans utseende och klädsel ger känslan av att han är yngre än de andra i gänget.

ungefär som en tjur som brölar, följt av ett oidentifierbart skrik och en ton på någon slags synth. Utöver killen med kepsen är ytterligare två män och en kvinna med i sällskapet. Alla utom kepskillen är klädda i kostym eller motsvarande – kvinnan har ett tvådelat set bestående av kjol och kavaj. När de kommer närmare ser man att kvinnan har någon slags logotyp på sin kavaj, men det är lite svårt att uttyda huruvida det är Kristdemokraternas logga, eller bara något som liknar den.

Nästa scen kommer drygt en halvminut in i videon. Musiken till låten har ännu inte börjat, utan det enda som hörs är det tickande ljudet, tillsammans med något som låter som hjärtslag. Vi får se två unga vuxna som kommer gående över en innegård, skrattande. Den ena har rakat huvud, luvtröja och bombarjacka och den andra har tyllkjol, leopardmönstrad fuskpäls, samt mycket smink och accessoarer. Plötsligt hörs ett ljud av en mer aggressiv synth än tidigare och de kostymklädda, i sällskap av 'kepskillen', dyker upp i bild och omringar det unga paret. Det blir snabbt hotfull stämning: det unga paret¹⁰⁴ blir knuffade på och dragna i kläderna, och det tickande ljudet ökar i styrka för att sedan få sällskap av trumslag. Paret tar till slut till flykten och springer ifrån platsen med 'kostymgänget'¹⁰⁵ hack i häl. De flyr in i en skog, och när de rundar ett träd är de plötsligt borta ur bilden, varpå trumman och klockljudet tystnar och det enda som hörs är ett svagt bakgrundsljud av synth och eventuellt stråkar, samt en uggla som hoar. 'Kostymgänget', som kommer precis efter, ser sig förvirrat omkring och fortsätter leta i skogen, samtidigt som ett ljud som låter som viskande röster börjar höras. Vi får nu ännu en närbild på kvinnan i gänget, och ser tydligt att det är Kristdemokraternas logga hon har på kavajen. Vi får även se att en av de andra, en man med gul- och blårandig slips, har en pin på sin kavaj med Sverigedemokraternas symbol i form av en blåsippan. (Jag kommer härnäst referera till kvinnan och mannen med partisymboler som 'KD-kvinnan' och 'SD-mannen'). 'Kostymgänget' tycks skrämde av något och fortsätter längre in i skogen, och nu börjar musiken till låten, 1 minut och 40 sekunder in i videon, med snabba stråkljud och en pulserande synth.

Nästa scen är vi tillbaka där vi började, i det rosafärgade rummet med tända ljus och tyg på väggarna, den här gången med Sara Parkman själv sittande mitt i. Vi får även se det unga

¹⁰⁴ Jag vet inte huruvida dessa personer ska föreställa ett par eller inte, men jag kommer i fortsättningen kalla dem 'paret' för att förenkla beskrivningen.

¹⁰⁵ 'Kostymgänget' kommer härnäst referera till samtliga fyra individer i gruppen, även killen med kepsen som inte har på sig en kostym.

paret, som tycks ha hittat trygghet på en plats i skogen, belyst med samma rosa ljus som i rummet. Parkman är, liksom rummet, draperad i tyger på såväl kropp som huvud, i en utstyrsel som kanske främst kan beskrivas som nunneliknande kläder, alternativt liknande de kläder som Jungfru Maria ofta syns bära på målningar – jag kommer därför hädanefter referera till Parkman som 'Maria' i de scener där hon syns i bild, då det underlättar analysen.¹⁰⁶ 'Maria' sträcker ut sina armar samtidigt som hon börjar sjunga låtens första textrad: "Må gud välsigna dig med vredens skogar, må gud välsigna dig med ilskans dalar". Dels strax innan, men främst efter klippet med 'Maria', får vi se olika klipp från den rosa belysta skog jag hädanefter kommer kalla 'sagoskogen', där kostymgänget stöter på diverse mystiska varelser: de blir skrämda av en naken morrande människofigur klädd i en cape av halm, KD-kvinnan tycks bli förförd av en hornprydd varelse som liknar en faun¹⁰⁷ och SD-mannen – som har blivit bunden – blir visad en kristallkula av en leende person i klänning, allt medan Parkman sjunger "Må gud välsigna dig med sorgens skyar, må gud välsigna dig med tålamod". Efter versens sista ord sjungits syns plötsligt Greta Thunbergs ansikte i kristallkulan som visas för SD-mannen, varpå han kräks på marken. Strax efter att han kräcks dyker vad som ser ut som ett mänskligt hjärta upp i hans mun, som han förskräckt spottar ut. Allt medan dessa scener utspelas hör vi vad som skulle kunna kallas låtens refräng, som består av att Parkman och en kör sjunger en kraftfull, ordlös melodi.

2 minuter och 59 sekunder in i videon börjar låtens andra vers, som börjar med raderna "Må gud välsigna dig med vemodstankar, må gud välsigna dig med törstens fötter" samtidigt som vi ser hur KD-kvinnan ömsint blir kysst av faun-varelseen, varpå hon förvandlas till en groda. Strax därefter ser vi 'Maria' komma flygande över en stjärnklar natthimmel sittande på ryggen av en person/varelse klädd och sminkad i vitt, med spretigt hår. Hon hinner påbörja nästa rad som lyder "Må gud välsigna dig med ursinnets händer" innan scenen byts och vi ser 'kepskillen' sitta och se sig omkring framför några träd. Parkman sjunger "Må gud välsigna dig med ilskans vrål" och precis innan hon sjunger sista ordet ser vi två barn i lejon- respektive tigerdräkt smyga upp och skrämma 'kepskillen', samtidigt som de morrar och börjar kasta löv på honom.

¹⁰⁶ När jag beskriver och analyserar musiken kommer jag däremot kalla henne vid sitt riktiga namn, för att åtskilja musikartisten Sara Parkman, och den roll hon ikläder sig i sina musikvideor.

¹⁰⁷ Faun är en varelse som är hälften get, hälften människa, med horn och pälsbeklädda ben samt en mänsklig överkropp. Fauner finns beskrivna bland annat i C. S. Lewis fantasybok *Häxan och lejonet* som gavs ut i Sverige 1959

Efter detta, drygt 3 minuter och 33 sekunder in i videon påbörjas låtens stick, som består av att kören sjunger en annan melodi än vi hört tidigare och denna gången även med text: ”Ilskan öppnar upp en reva, hjälper oss att ändra nånting”. Körkänslan förstärks av att vi nu även ser en grupp individer i bild som tycks ha allsång. När kören sjunger raden ”lämna sen den vidare, till någon som kan bruka den” ser vi plötsligt hur en tredje personen i ’kostymgänget’ – den utan vare sig partilogga eller järnrör – blir attackerad av den vita varelsen som ’Maria’ tidigare red på, som ser ut att vara något fågelaktigt, eventuellt en vildvittra med bara bröst av den typ som Astrid Lindgren beskriver i boken om *Ronja Rövardotter*;¹⁰⁸ en grön kvist i dess mun i kombination med de vita kläderna för dock även tankarna till en fredsduva.

Fågelvarelsen sätter sig och hackar den anonyma kostymmannen i ansiktet så att han börjar blöda, kören sjunger ”Sy sedan igen din reva” och när textraderna ”Vårda såret ge det ömhet” sjungs, avslutar fågelvarelsen sin attack och sätter istället försiktigt ner den gröna kvisten den haft i ’näbben’ i en hög med jord på mannens mage. Körens sista rad lyder ”Minns den kraften ilskan gav till dig” och när den sjungits börjar kören sjunga refräng-melodin från tidigare. Vi ser nu fler stämman in i allsången i videon, såväl människor som skogsvarelser, och en äldre person som tycks vara klädd i lantliga kvinnokläder från förr (i brist på bättre beskrivning) börjar äta korb och hångla med den unga personen som hade leopardjackan i videons början. Vi får se hur ’kostymgänget’ sitter bundna rygg mot rygg och hur kepskillen tycks titta på det hänglandet paret, nästan längtande.

Efter detta är vi inne i videons slutskede, som musikaliskt består av ett flertal upprepanden av körens textlösa refräng-melodi. I bild ser vi hur människor – inklusive ’Maria’ – och varelser sjunger, dansar, kastar löv och bränner upp svenska, danska och norska flaggor. Vi ser nu att även KD-kvinnan, som tycks ha återhämtat sig från förvandlingen till groda (alternativt inte blivit förvandlad än, om kronologin är bruten) sitter bunden tillsammans med de andra.

Samtliga i kostymgänget vrider sig och skriker vid åsynen av flaggorna som brinner, men alla andra i skogen tycks vara på väldigt gott humör – vi ser även paret från videons början igen, de sitter och ler och gungar i takt till musiken.¹⁰⁹

¹⁰⁸ A. Lindgren, *Ronja Rövardotter* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1981)

¹⁰⁹ Youtube, ’Sara Parkman - Vreden [Official music video by AB HEMSKA ORD]’

<https://www.youtube.com/watch?v=kpJvfqkfNYg>, besökt 5 dec 2020

4.1.1 Nationalistisk symbolik

Det är alltså mycket som händer i videon till 'Vreden'. Jag ska nu belysa de symboler och skeenden i videon som jag anser kan kopplas samman med 'svenskhets' och nationalism, samt försöka tolka deras roll ur ett performativt perspektiv.

Den första tydliga koppling jag gör till nationalism kommer redan några sekunder in i videon, i sekvensen där vi får se 'kostymgänget' komma åkande på elsparkcyklar – det faktum att en av personerna håller i ett järnrör som han dessutom höjer i luften samtidigt som han vrålar för tankarna till någon som ska ge sig in i en strid. Detta gör det svårt att inte dra paralleller till den så kallade järnrörsskandalen, som ägde rum 2010, då tre politiker från Sverigedemokraterna under en utekväll i Stockholm hamnade i bråk med ett flertal människor, kallade människor för rasistiska skällsord och beväpnade sig med järnrör, bland annat. Det som var anmärkningsvärt med skandalen var inte bara det faktum att det hela hände och att händelsen dessutom filmades av de inblandade själva, utan kanske främst det faktum att den inte fick så stora påföljder – SD-politikern Erik Almqvist som var en av de inblandade i skandalen blev efter händelsen av med sina politiska uppdrag, men fick sitta kvar i riksdagen.¹¹⁰ Att Parkman i sin video har med en man med järnrör sida vid sida med kostymklädda, skulle kunna ses som en symbol för hur de mer 'städade' politikerna egentligen inte har något emot den våldsbejakande högerextremismen, då de alla, underförstått, arbetar efter samma agenda.

I nästa scen får vi se det unga paret. De har bägge ganska utmärkande uttryck i hur de ser ut: den ena personen har väldigt mycket smink och kläder med leopardmönster och tyll, den andra har rakat huvud och bombarjacka. Just de två sistnämnda i kombination är något som ofta förknippas med den gren av nynazism som under 1980- och 90-talet tog utseendemässig inspiration i den brittiska skinhead-rörelsen¹¹¹. Med tanke på andra aspekter i videon får jag dock inte alls känslan av att det är en nazist vi ser – personen med rakat hår skulle nog av de flesta inte läsas som en cis-man,¹¹² vilket i kombination med den glada personen med tyllkjol

¹¹⁰ D. Baas & C. Holmén, 'Almqvist och Ekeröth beväpnar sig med järnrör', *Expressen* (15 nov 2012) <https://www.expressen.se/nyheter/almqvist-och-ekeroth-bevapnar-sig-med-jarnror/>, besökt 7 dec. 2020

¹¹¹ 'Skinhead', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/skinhead>, besökt 10 dec. 2020

¹¹² 'Cisperson', 'person vars könsidentitet stämmer överens med hans eller hennes biologiska och juridiska kön', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/cisperson>, besökt 5 dec. 2020

snarare ger känslan av att det vi ser snarare är två queera personer, alternativt att de tillhör en subkultur – faktum är att skinhead-stilen även förekommer i punk- och vänsterkretsar.

Det faktum att personerna av många förmodligen läses som kvinnor¹¹³ och klär sig på ett sätt som i ena fallet är nästan överdrivet kvinnligt, 'för mycket', och i andra fallet väldigt maskulint, kan tänkas symbolisera att de inte passar in i mallen för hur en svensk kvinna ska vara. Det unga paret ler och skrattar och är till synes harmlösa, men blir attackerade av 'kostymgänget' då de provocerar nationalisterna genom sitt misslyckande att leva upp till den förväntade kvinnorollen.

Under hela tiden som 'kostymgänget' synts i bild fram tills nu har det hörts ett tickande ljud och ljudet av en trumma, men när de jagat in det unga paret i skogen tystnar både tickandet och trumman och ersätts istället av ett viskande ljud. Man skulle kunna tolka det som att tickandet och trumman inte bara står för något hotfullt, utan för en strikthet – klockan, tiden – och en strid – trumman ger känslan av att vi är på väg ut i krig. Detta, kombinerat med de välklädda personerna i kostym som dessutom kommer åkande i bredd, skapar en byråkratisk och hård stämning, en känsla av makt, vilket plötsligt upplöses när 'kostymgänget' kommer ut i skogen och tickandet tystnar – det viskande ljudet som tar dess plats indikerar istället att nu är de på främmande mark, långt borta från stadens byråkrati, både fysiskt och mentalt. Här är det andra krafter som härskar, och deras känsla av makt är borta. Vi ser dem titta sig skrämtdomkring, och vi får även här se exakt vilka kostymklädda typer det är vi har att göra med: en Sverigedemokrat och en Kristdemokrat.

Efter detta börjar musiken i Vreden, ungefär som för att markera att nu lämnar vi 'kostymgängets' värld och istället träder in i Sara Parkmans värld, 'sagoskogen'. Vi får snart se det unga paret sitta tätt bredvid varandra och le, belysta av ett mjukt rosa ljussken, vilket ger intrycket av att de nu är i trygghet. Strax därpå får vi se att även 'kostymgänget' kommit in ibland de rosabelysta träden, men vi förstår att de inte längre utgör ett hot – istället får vi se

¹¹³ Jag väljer att skriva 'läses som' då jag anser att tittarnas uppfattning av vilket kön personerna i videon har är av vikt för videons tolkning, men samtidigt vill jag poängtera att jag vill akta mig för att anta någons könsidentitet, speciellt då jag vet att många av de medverkande i videon är queer – i pressmeddelandet som släpptes i samband med videon beskrevs hur de medverkande i videon är del av "Stockholm och Göteborgs underjordiska queera artistelit" <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/3Jd6ld/sara-parkman-gor-svenskfientlig-video> Min ovilja att anta någons kön gäller således även personerna i 'kostymgänget': jag väljer dock ändå att kalla dem för 'SD-mannen' och 'KD-kvinnan' för att tydliggöra rollerna de symboliserar, samt för att göra beskrivningen mer lättöverskådlig.

hur de blir både skrämnda och bundna av olika varelser som tycks regera i skogen. En som står bunden är 'SD-mannen', samtidigt som en person som läses som kvinna, klädd i en lång klänning, skrider mot honom och ler vänligt. 'SD-mannen' ler tillbaka, vilket skulle kunna tolkas som ett uppmuntrande, att den kvinna han ser framför sig representerar den typ av kvinnlighet som är idealet för honom, och kanske även Sverigedemokraterna generellt. Det visar sig dock att personen med klänningen har en kristallkula med Greta Thunbergs ansikte i, varpå 'SD-mannens' glädje förbyts till äckel, vilket skulle kunna ses som en spegling av den kritik flera Sverigedemokrater uttryckt gentemot Thunberg – partiledaren Jimmie Åkesson har bland annat sagt att Thunbergs skolstrejk för klimatet är del i en iscensatt pr-kampanj.¹¹⁴ Samtidigt som detta sker sjunger Parkman "Må gud välsigna dig med tålmod", vilket kan ses som en uppmuntran till alla som, liksom Greta Thunberg, kämpar för något – klimatet exempelvis – men kanske inte får det politiska gehör de önskar.

En bit längre fram i videon är vi framme vid scenen där 'kepskillen' blir attackerad av två barn i lejon- och tigerdräkter, samtidigt som Parkman sjunger "Må Gud välsigna dig med ilskans vrål". Om 'kepskillen' i och med sitt järnrör kan antas representera högerextremt våld och nazism, kan man föreställa sig att de två barnen i dräkterna symboliserar de som kämpar mot detta. Att det just är barn och att de är utklädda till rovdjur, tolkar jag som en symbol för den vanliga, lilla människan som ikläder sig mod och styrka för att försöka bekämpa onda krafter. Denna bild stärks ytterligare av det som Parkman sjunger om "ilskans vrål" just i denna scen, vilket kan ses som en stärkande lyckönskning till de som tar upp kampen mot högerextremismen.

I nästa scen får vi så se hur 'fågelvarelse' attackerar den anonyma mannen i kostymgänget. Fågelvarelse är intressant, kanske inte nödvändigtvis ur ett nationalistiskt perspektiv, men ur ett politiskt perspektiv, då den dels är väldigt hotfull och våldsam och faktiskt skadar mannen (som vi får anta är en politiker liksom de andra i kostymgänget) men samtidigt bär symboliken av fredsduvan med en grön kvist i munnen – en kvist som dessutom planteras i vad som tycks vara ett hål i mannens mage. En bokstavlig tolkning av detta skulle kunna vara

¹¹⁴ "Det spelar ingen roll hur mycket Greta sitter på Mynttorget, det kommer inte påverka klimatet i alla fall" [video], TV4 (25 april 2019)
<https://www.tv4.se/klipp/va/11981189/det-spelar-ingen-roll-hur-mycket-greta-sitter-pa-mynttorget-det-kommer-inte-paverka-klimatet-i-alla-fall>, besökt 10 dec. 2020

att det krävs våld för att skapa fred, men en annan tolkning kan exempelvis vara att freden och rättvisan i slutänden kommer rädda oss från det onda.

Så har vi kommit till videons sista sekvens, som pågår där sista kör-refrängen sjungs. Vi får här bevittna hur en person klädd i gammaldags kvinnokläder, som liknar en folkdräkt, äter korv och hånglar med personen med leopardkläder. Det här skulle kunna tolkas som en symbol för en förening mellan 'det gamla' Sverige och det nutida, vilket går emot den idé som nationalisterna har om att det nya konkurrerar ut det gamla.

Avslutningsvis får vi se hur folket i skogen bränner upp svenska, danska och norska flaggor, vilket jag ser som en direkt parafrasering av Carl Johan De Geers konstverk från 1967, som föreställer en brinnande svensk flagga och text med uppmaningarna "skända flaggan", "vägra vapen", "svik fosterlandet", "var onationell".¹¹⁵ Att bränna upp flaggan blir ett uttryck för att förgöra nationalstaten Sverige, inte i bokstavlig mening, men som politisk idé. För att återkoppla till Benedict Anderson skulle man kunna säga att man i och med att bränna flaggorna, på så sätt både motsätter sig och 'eldar upp' tanken om den föreställda nationella gemenskapen. Det faktum att även danska och norska flaggor eldas kan tolkas som ett sätt att poängtera att upproret inte bara är riktat mot svensk nationalism, utan mot nationalism generellt.

I uppsatsens inledning skrev jag att profanering är något som uteslutande berör religioner, men jag skulle med utgång i Andersons teori vilja hävda att profanering är applicerbart även på nationalismen – Anderson beskriver nämligen i *Den föreställda gemenskapen* hur nationalismen har fler gemensamma nämnare med religiösa uppfattningar än med politiska sådana. Som exempel på detta tar Anderson upp de gravar som finns för okända stupade soldater där endast nationaliteten är känd. Att dessa gravar visas stor vördnad just *för att* den döde har en viss nationalitet, gör att det snarare drar tankarna åt någon slags religiös företeelse, anser Anderson:

Den kulturella innebörden av sådana monument blir ännu tydligare om man söker föreställa sig exempelvis en grav för den okände marxisten eller en minnesvård för stupade liberaler. Man kommer inte undan en känsla av absurditet. Anledningen är att varken marxismen eller

¹¹⁵ Bukowskis, 'Carl Johan De Geer: "skända flaggan", *Bukowskis*
<https://www.bukowskis.com/sv/auctions/570/271-carl-johan-de-geer-skanda-flaggan>, besökt 3 dec. 2020

liberalismen intresserar sig särskilt mycket för döden och odödligheten. Att den nationalistiska föreställningen gör det tyder på stark släktskap med religiösa föreställningar.¹¹⁶

Man skulle alltså kunna säga att Parkman, genom flaggbränningar och brytandet av könsnormer i sin video, profanerar den svenska nationalismen. Och på samma sätt som att Pussy Riots 'punk prayer' blev profanerande just för att den utfördes inuti en katedral, får Parkmans antinationalistiska budskap extra slagkraft i och med att hon uttrycker den inom ramarna för just folkmusiken – en genre som ju ligger nationalisterna varmt om hjärtat. Avslutningsvis skulle jag vilja dra en parallell mellan den porträttering av politiker vi ser i musikvideon, och Prozorovs begrepp 'seriös parodi'¹¹⁷ som jag nämnde i uppsatsens början: politikerna framställs genomgående som lättlurade, aggressiva och lite korkade, vilket gör dem till ett lätt föremål för åtlöje. Denna porträttering fungerar dock inte enbart som ett sätt att förlöjliga politikerna, utan även som ett sätt att belysa det hot man kan anta att vissa människor upplever deras politik som.

4.1.2 Kristen symbolik

Efter en genomgång av de nationalistiska symbolerna är det nu dags för en analys av de saker i videon som på olika sätt kan kopplas samman med kristendom och andlighet.

Första antydning om någon slags andlig kontext får vi redan i videons första sekunder, där vi ser ett rum med tända ljus och en ikonbild föreställande en ängel. Denna typ av ikonbilder förknippas vanligtvis med den ortodoxa kristna traditionen,¹¹⁸ men mitt antagande är att det inte ges så stor vikt i just det här sammanhanget – ikonbildens uppgift är främst att skapa känslan av ett religiöst rum. Efter detta dröjer det en stund innan det är några religiösa symboler, tills vi får se att kvinnan – som nyss varit med och trakasserat ett ungt par i en gränd – har på sig Kristdemokraternas partisymbol på kavajen. Att en medlem av ett parti som säger sig vara grundat på kristna värderingar betar sig på ett aggressivt och förnedrande sätt kan tolkas som ett uttryck för åsikten att Kristdemokraterna inte alls lever efter Bibelns moral,

¹¹⁶ B. Anderson, *Den föreställda gemenskapen*, s. 23

¹¹⁷ S. Prozorov, 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction', *Political Studies*, Vol. 62 (2014), s. 766-783, doi: 10.1111/1467-9248.12047

¹¹⁸ 'Ikon', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-nese.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ikon>, besökt 3 dec. 2020

utan snarare är ute efter den makt som kan komma av att slå sig samman med 'rätt personer' – i detta fallet Sverigedemokraterna, bland annat – vilket överensstämmer med de åsikter som Parkman uttrycker om partiet på sin hemsida.

Efter jakten i skogen hamnar vi så i Parkmans värld, där hon iklädd nunne- eller Marialiknande klädsel välkomnar oss med – bokstavligen – öppna armar. Hennes klädsel och det faktum att hon sträcker ut sina armar samtidigt som hon sjunger "Må gud välsigna dig med vredens skogar" för genast tankarna till en präst som välsignar sin församling, med det som kallas den Aronitiska välsignelsen och som står att finna i Moseboken 6:24-26:

Herren välsigne dig och bevara dig.

Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig.

Herren vände sitt ansikte till dig och giv dig frid.¹¹⁹

Nästa sak som kan kopplas till ett religiöst tema är det som 'KD-kvinnan' råkar ut för: först blir hon förförd av en faunliknande varelse med horn, för att sedan bli kysst av densamme och förvandlad till en groda. Fauner beskrivs ofta som charmiga, skogslevande varelser,¹²⁰ men faktum är även att faunen är identisk med den grekiska gud som kallas Pan, som kan sägas vara av avsevärt mer farlig och skrämmande natur.¹²¹ Oavsett vilken sorts varelse det är vi ser i videon, så är den i alla fall inte någonting vanligt förekommande eller positivt betingat i den kristna idétraditionen – i det sammanhanget för hornen på varelsens huvud snarast tankarna till djävulen. Att 'KD-kvinnan' blir förförd och kysst av faun-varelsen skulle kunna ses som ett uttryck för lockelsen i det mystiska, det förbjudna, och att den mänskliga nyfikenheten aldrig helt kan övervinnas – man kan här dra en parallell till Eva i Edens lustgård, som inte kan låta bli att äta av den förbjudna frukten. Ser man däremot faun-varelsen som en symbol för djävulen själv, kan det vi bevittnar ses som en symbol för att 'KD-kvinnan' – och i förlängningen hela partiet hon tillhör – så att säga 'ingår ett förbund med djävulen', vilket går att knyta tillbaka till hennes samröre med högerextrema krafter, i syfte att uppnå makt. Att det hela slutar med att hon blir förvandlad till en groda kan tolkas som att hon blir avslöjad som

¹¹⁹ Det finns olika varianter av denna välsignelse - jag har valt den som är från 1917 års bibel.

<https://www.biblegateway.com/passage/?search=4%20Mosebok%206%3A24-26&version=SV1917>

¹²⁰ 'Faun', *Mythology.net* <https://mythology.net/roman/roman-creatures/faun/>, besökt 2 jan. 2021

¹²¹ 'Pan', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ncse.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/pan>, besökt 5 dec. 2020

en bluff – tänk på den klassiska sagan där en groda blir kysst och visar sig vara en prins, fast bakvänd – alternativt att det är hennes maktlystnad som straffar sig.

Efter att detta har hänt ser vi 'Maria' komma flygande på ryggen av något vi inte än kan se exakt vad det är, men som vi senare ska se är någon slags fågelvarelse. Att någon som ser ut att vara Jungfru Maria rider på ryggen av en vildvittra eller en fredsduva får självfallet olika innebörd beroende på vad man betraktar fågelvarelsen som. Tänker man att det är en vildvittra skulle det kunna ses som en symbol för en förening mellan kyrkan och våra inhemska (och till stor del) hedniska övernaturliga väsen – som, precis som kyrkan, kan sägas ha varit en viktig del av svenskarnas tro genom tiderna.¹²² Det Parkman gör i denna scen skulle således kunna sägas vara en profanering, då hon blandar det kristna med det hedniska, och på så sätt 'bjuder in' icke-kristna varelser i sin trosuppfattning. Ytterligare ett intressant tillägg till detta blir det faktum att hon som 'Maria' sitter på varelsens rygg: detta skulle kunna liknas vid hur häxorna i vissa skrifter ryktas ha färdats till Blåkulla – ofta ridande på en kvast, men ibland även på ett boskapsdjur, eller till och med en människa.¹²³

Ser vi det istället som att 'Maria' sitter på ryggen av en fredsduva blir dock bilden en annan: detta skulle kunna tolkas som att kristendomen, som 'Maria' blir en slags representant för, sammankopplas med fred. Om vi återigen betänker 'KD-kvinnans' samröre med högerextremisterna skulle vi kunna tolka detta som en uppvisning av den fredliga kristendom som Parkman vill förknippas med och som står i stark kontrast till den hotfulla och inskränkta kristendom som 'KD-kvinnan' representerar. En annan intressant aspekt är berättelsen om fredsduvan ur ett bibliskt perspektiv: Noa sände ut en duva för att se om syndafloedens vatten torkat bort, och när duvan kom tillbaka med en olivkvist i näbben var det "tecknet på att den gamla onda världen har förgått och en ny kommit i stället".¹²⁴ Innebär detta kanske att den värld vi lever i nu, med Sverigedemokrater och järnrörsskandaler, är "den gamla onda världen" och att 'Maria', likt Noa, är här för att föra oss in i en ny, bättre värld?

¹²² 'Övernaturliga väsen', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-nese.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/%C3%B6vernaturliga-v%C3%A4sen>, besökt 7 dec. 2020

¹²³ Meijer, B., *Nordisk familjebok: konversationslexikon och realencyklopedi*, tredje bandet (Stockholm: Nordisk familjeboks förlags aktieföretag, 1905) läst via *Projekt Runeberg* <http://runeberg.org/nfb/0435.html>, besökt 4 dec. 2020

¹²⁴ 'Fredsduva', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-nese.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/fredsduva>, besökt 4 dec. 2020

4.2 Jungfru Maria

Jag har flera gånger nämnt att Parkman ofta klär sig på ett sätt som påminner om jungfru Maria – främst i videon till 'Vreden' som jag skrivit om tidigare, men även på andra ställen i samband med albumet: dels i en annan musikvideo, och dels på skivans omslag. Jag anser därför att det är på sin plats att ägna ett stycke åt att analysera vad detta kan tänkas ha för innebörd. Jag kommer börja med att analysera omslaget, för att sedan ge en ytlig genomgång av den andra musikvideon, som jag sedan analyserar utvalda delar av.

Innan analysen påbörjas bör jag dock tillägga att jag i slutskedet av mitt arbete kontaktade Sara Parkman via mail för att få hennes tankar och anledningar till varför hon klär sig som Maria, varpå hon svarade att hon i själva verket inte alls klär sig som Maria, utan snarare en nunna.¹²⁵ Jag har dock valt att ändå utgå ifrån symboliken kring Maria, då jag i och med min eget antagande kring detta kan antas spegla hur även andra uppfattar Parkmans klädsel och uttryck. Utöver detta tänker jag att det kan göras kopplingar mellan Maria och nunnan gällande exempelvis bilden av dem bägge som icke-sexuella kvinnor – detta kommer jag att ta upp lite längre fram i uppsatsen.

Håller man ett exemplar av skivan *Vesper*, antingen på LP eller CD, ser man ett fotografi på omslaget (bifogas på nästa sida), som föreställer Parkman sittande bakom ett långbord, dekorerat med ett tiotal vaser med blommor, som 'ramar in' Parkman som sitter i mitten av bordet. Det ligger frukt på bordet samt på ett fat som någon tycks ha ätit lite av: en halv vattenmelon, ett äpple, några passionsfrukter. Det står en liten karaff i glas, halvt dold bakom frukten, med vad som ser ut att vara rödvin i. Parkman är färgstarkt klädd, med en mönstrad blus i gult, orange och blågrönt, stora örhängen, samt ett klarblått tygstycke som ligger över hennes huvud, likt en löst sittande huvudduk. Hon håller i ett glas med vin som hon för till munnen och framför henne på bordet ligger en fiol. Parkman tittar in i kameran lite vinklad från sidan, hon ser avvaktande ut, nästan som att hon undrar vad 'vi' (personen bakom kameran) gör där.¹²⁶

¹²⁵ Personlig korrespondens med Sara Parkman, 29 november 2020

¹²⁶ 'Press & Contact', Sara Parkman <https://www.saraparkman.se/press-contact>, besökt 4 dec. 2020

Men vad är det egentligen med denna bild som jag anser ger kristna konnotationer? Det första är färgen på tyget som ligger över Saras huvud: blått. Just blått är en färg som i medeltida, men även senare kyrklig konst ansågs representera ”himlen, kungatronen, sanningen, evigheten och visdomen”, och därför blev en naturlig färg att porträttera såväl Jungfru Maria som Jesus i.¹²⁷ Det andra som slog mig med bildens utseende är dess likhet med det berömda konstverket ’*Nattvarden*’ som målades av Leonardo da Vinci 1495–98 och föreställer Jesu sista måltid.¹²⁸ Det som fick mig att sammankoppla Parkmans foto med denna målning är det faktum att hon, liksom Jesus på tavlan, sitter vid mitten av bordets långsida – hon är förvisso ensam till skillnad från Jesus, men vaserna med blommor runt henne tycks nästan fylla ut platserna där lärjungarna skulle ha suttit. Det faktum att det finns både frukt och vin, den klassiska nattvardsdrycken, på bordet, ger dessutom känslan av att det åtminstone *har* pågått en måltid vid bordet vi nu betraktar.

Men om nu den blåa färgen är representativ för både Maria och Jesus, och Sara har intagit Jesus position, varför betraktar jag henne inte som en symbol för Jesus, snarare än Maria? Det

¹²⁷ ’Blått’, *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bl%C3%A5tt>, besökt 4 dec. 2020

¹²⁸ ’Nattvarden’, *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nattvarden>, besökt 4 dec. 2020

beror främst på det faktum att hon har det blå tyget, eller ett stycke tyg överhuvudtaget, över håret – ser man målningar som gjorts föreställande Maria har hon oftast håret täckt av tyg, antingen vitt eller blått. Att på detta sätt dölja sitt hår är något vi idag främst förknippar mest med islam, men har genom historien varit vanligt förekommande även för kristna kvinnor här i Sverige – under medeltiden var en slags huvudduk, som kallades *dok*, obligatorisk klädsel för gifta kvinnor, då håret sågs som en lockelse och därför måste döljas.¹²⁹ Idag lever doket främst kvar hos nunnor¹³⁰ - vilket ju Parkman själv säger sig vara klädd som.

Maria har i olika tider och olika religiösa sammanhang haft många symboliska betydelser och generellt kan man säga att det faktum att det finns relativt lite kunskap om Marias liv har skapat en mystik kring henne, vilket gjort att människor kunnat använda henne som symbol för det de själva känner passar.¹³¹ En utmärkande och återkommande symbolik är dock det faktum att hon av många anses vara både en evig oskuld och dessutom en ideell modersfigur, vilket har gjort henne till den enda som till fullo kunnat leva upp till det kvinnoideal som under lång tid var vanligt förekommande, nämligen: kvinnor har inga sexuella begär, men är samtidigt ämnade att föda barn och vara mödrar. En biologisk motsägelse som alltså bara Maria kunde leva upp till, vilket gjorde henne till den perfekta kvinnan – av de romerska katolikerna har hon till och med betraktats som deras egen, sanna moder.¹³²

Att dyrka Maria har dock i vissa fall ansetts som allt annat än oproblematiskt – ett exempel är hur protestanter under 1800-talet betraktade Mariadyrkan som en nästintill hednisk praktik, något som störde relationen mellan människorna och det gudomliga.¹³³ Vissa har även, utifrån denna tanke att det feminina är exkluderat ur det gudomliga, gjort tolkningen att Maria i själva verket kan ses som ”an icon for non-normative sexual relationships and gender equality”.¹³⁴ Eller, som Nicholas Dynesenko skriver i sin analys av Pussy Riots ’punk prayer’ till Maria i katedralen i Moskva: ”Mary is the protective mother of all her children, including marginalized groups like homosexuals and feminists”¹³⁵ Ytterligare en tanke som uttrycks

¹²⁹ ’Dok’, *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dok>, besökt 4 dec. 2020

¹³⁰ Ibid

¹³¹ C. Engelhardt Herringer, ’Mary as Cultural Symbol in the Nineteenth Century’, i Chris Maunder ed. *The Oxford Handbook of Mary* (sep. 2019), DOI: 10.1093/oxfordhb/9780198792550.013.15

¹³² Ibid

¹³³ Ibid

¹³⁴ Ibid

¹³⁵ N. Denysenko, ’An Appeal to Mary: An Analysis of Pussy Riot’s Punk Performance in Moscow’, *Journal of the American Academy of Religion*, 81/4 s. 1061–1092 (2013), doi:10.1093/jaarel/lft053

inom det som kallas *feministteologi* är att Maria i och med sin jungfrulighet är en symbol för kvinnans direkta kontakt med Gud, utan mannen som förmedlande roll.¹³⁶

Just Marias icke-existerande sexualitet är intressant att ha i åtanke när man tittar på Saras andra video tillhörande albumet *Vesper*, nämligen den video som heter 'Lilla Vesper: Jag ropar//Valven//Antropocen'.¹³⁷ Videon är, som titeln antyder, en video tillhörande tre olika låtar från albumet och släpptes innan själva albumet, som ett slags smakprov. Dessa tre låtar är i viss mån ihopklippta med varandra istället för att vara i sin fulla längd, och även videon kan sägas vara ett slags kollage: det är bilder på flygplan, naturmiljöer, djur, blommor, matematiska formler, med mera. En återkommande sak är dock Sara Parkmans egen medverkan, och det faktum att hon i flera scener befinner sig i vad som ser ut att vara en kyrka. Inledningsvis ser vi Parkman iförd nutida 'vanlig' klädsel – bland annat samma mångfärgade blus som hon har på skivomslaget – men under videons gång får vi se henne i olika utstyrselar: hon återkommer flera gånger utklädd i liknande Maria/nunna-utstyrsel som i 'Vreden'-videon – ett långt blått kaftanliknande plagg, samt en vit huvudduk, bland annat – och i en scen klär hon även av sig till bara underkläder. Det kan tyckas ganska uppseendeväckande att vara så avklädd på en plats som kyrkan, men lika uppseendeväckande kan hennes beteende i Mariaklädseln anses vara: inte nog med att hon dansar och snurrar runt i kyrkan, hon sitter dessutom och tar sig själv i skrevet. Har vi i åtanke Marias status som evig oskuld och helt befriad från sexuella drifter – eller nunnan, för den delen – bevittnar vi här en tämligen provokativ handling. För att återigen återkoppla till Prozorov har vi här ännu ett exempel hur Parkman profanerar det kristna genom att bryta mot konventionerna, och i den här situationen förenar hon två saker som inom kristendomen ofta varit åtskilda: kvinnor och sexualitet.

4.3 En ny folklighet?

Som jag beskrivit tidigare i denna uppsats så finns det starka kopplingar mellan folkmusikbegreppet uppkomst och 1800-talets nationalism, med dess uppfattningar om det naturliga, det lantliga och det folkliga. En sak som jag intresserat mig för gällande Sara

¹³⁶ 'Maria', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/maria>, besökt 4 dec. 2020

¹³⁷ 'Sara Parkman - Lilla Vesper: Jag ropar// Valven // Antropocen', [video], Youtube (9 okt. 2019) <https://www.youtube.com/watch?v=LFaKWot2CyY>, besökt 1 dec. 2020

Parkmans musik, är hur hon förhåller sig till dessa ideal i sin musik, och jag ska därför ägna detta delkapitel åt att kortfattat försöka analysera både de aspekter i hennes musik som jag anser återspeglar den ursprungliga folkmusikdefinitionen och den stilistiska musiktradition vi vanligtvis förknippar med folkmusik, men också de aspekter som utmanar eller motsätter sig dessa.

I ett avsnitt av podcasten *Inblick*, där programledaren Elisabeth Hedström talar med Parkman om folkmusik och religion, säger Hedström att hon tolkar det som att *Vesper* handlar om ”kristendom, feminism och olika platser i Sverige”.¹³⁸ Jag föll genast för denna beskrivning, då den överensstämmer med det jag också upplevt att låtarna handlar om, och jag ska plocka ut fragment ur vissa låtar där jag anser att dessa teman märks extra mycket.

De religiösa inslagen är nog det som är svårast att missa, dels med tanke på albumtiteln – jag måste dock medge att jag själv inte var bekant med ordet ’vesper’ och dess innebörd innan jag hörde talas om albumet – men också när det gäller låtarnas innehåll: fyra av albumets tolv låtar innehåller någon form av begrepp kopplade till kristendom. Låten ’Valven’ avslutas med ett upprepat ”halleluja”, ordet ”Gud” nämns i två olika låtar – två gånger i ’Kyrie / Sjung syster sjung’ och åtta gånger i ’Vreden’ – och två låtar ’Jag ropar (kyrie eleison)’, samt ’Kyrie / Sjung, syster sjung’ innehåller frasen ”kyrie eleison”¹³⁹, som betyder ”Herre förbarma dig” på gammal grekiska.¹⁴⁰ Ett intressant tillägg om den första låten som innehåller denna inom kristendomen klassiska fras, ’Jag ropar (kyrie eleison)’, är att den sjungs av Saras Parkmans pappa, Lars Parkman, som arbetar som präst – faktum är att även hans far och farfar var präster.¹⁴¹ Dynesenko talar i sin artikel om hur Pussy Riot ges ortodox kredibilitet genom sitt val av en ortodox hymn som grund för sin ’punk prayer’¹⁴² och på samma sätt skulle man kunna hävda att Parkmans kristna tematik får en större tyngd när man förstår att kristendomen och de kristna traditionerna är något som är så djupt förankrat i hennes släkt.

¹³⁸ S. Parkman, intervju med E. Hedström ’Sara Parkmans folkmusik & religion’ [podcast], *Inblick* (20 okt. 2020), Poddtoppen, <https://poddtoppen.se/podcast/1526866711/inblick/sara-parkmans-folkmusik-religion>

¹³⁹ ’Sara Parkman’, *Spotify* <https://open.spotify.com/artist/3QKspYZWuPR8sJ6WW1zAdw> besökt 7 dec. 2020

¹⁴⁰ ’Kyrie’, *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kyrie>, besökt 6 dec. 2020

¹⁴¹ J. Olevik, ’Sara Parkman om folkmusikens många ansikten’, *Vi* (12 juni 2020) <https://vi.se/artikel/s07mz54O-abKv5aEZ-5c626>, besökt 7 dec. 2020

¹⁴² N. Denysenko, ’An Appeal to Mary: An Analysis of Pussy Riot’s Punk Performance in Moscow’, *Journal of the American Academy of Religion*, 81/4 s. 1061–1092 (2013), doi:10.1093/jaarel/lft053

En klangmässigt intressant aspekt på det kristna temat är att rumsklangen på många av låtarna låter som att de spelats in i kyrkomiljö – vilket åtminstone en av dem faktiskt har, i Nordingrå kyrka¹⁴³ – vilket ytterligare skapar en sakral känsla och på ett effektivt sätt förflyttar oss lyssnare till kyrkomiljön och Parkmans 'egen aftonsång'. Detta ges ytterligare tyngd genom det faktum att melodierna som sjungs i dessa kyrkomiljöer påminner om det som kallas *folkliga koraler*, vilket kan sägas vara psalmer i folkmusikalisk tappning som sjöngs både vid andakter i hemmet och i kyrkan.¹⁴⁴ Folkliga koraler uppkom under tiden då många i Sverige inte var läskunniga, utan främst lärde sig psalmer utantill genom att höra dem sjungas i kyrkan, vilket gjorde att melodierna ofta varierade på olika platser och även mellan olika individer. När sången utövades i kyrkan brukade den ledas av en försångare, som ibland var en präst som lärt sig melodin ur någon av de officiella koralböckerna, men det var inte ovanligt att det istället var en vanlig byinvånare som höll i sången, och således vidarebefordrade sin egen variant av melodin.¹⁴⁵

När jag lyssnar på *Vesper* får jag en känsla av att vad jag hör i många av låtarna just är något slags psalmer: det faktum att alla sjunger samma sak – dessutom i en miljö med stor rumsklang, likt en kyrka – och ofta utan stämmor eller liknande, vilket man kanske skulle vänta sig av en kör i en studio-situation, gör att det känns som att vi tjuvlyssnar på en inspelad gudstjänst, snarare än ett studioproducerat album. Utöver detta är sången på många ställen uppbyggd på ett sätt som kan liknas vid relationen mellan en försångare och någon eller några som så att säga 'härmar' sången. Först tänkte jag att det sker på flera av låtarna, men vid en närmare lyssning insåg jag istället att härmandet snarast sker *mellan* låtarna – en strof som sjungs av en person i en låt dyker sedan upp i en annan låt, men då sjungen av en eller flera andra individer. Ett exempel på detta är när Lars Parkman, Saras Parkmans pappa, sjunger "kyrie eleison" i inledningen till låten 'Jag ropar (Kyrie eleison)', följt av att Sara Parkman sjunger versen som börjar med "Jag ropar ut mitt innersta/jag ropar ut, all min skit och mitt skav". Det intressanta här är att "kyrie eleison"-strofen sedan istället sjungs av Sara Parkman i en mer dur-betonad version i nästa låt, 'Kyrie / Sjung, syster sjung!' medan "jag ropar"-versen, inser vi, i själva verket bara är en upprepning av en vers som vi hört på albumets första låt, som bara heter 'Jag ropar'. Det faktum att körversionen av låten kommer före

¹⁴³ J. Olevik, 'Sara Parkman om folkmusikens många ansikten', *Vi* (12 juni 2020) <https://vi.se/artikel/s07mz54O-abKv5aEZ-5c626>, besökt 7 dec. 2020

¹⁴⁴ M. Jersild & I. Åkesson, *Folklig koralsång: En musiknologisk undersökning av bakgrunden, bruket och musiken* (Örlinge: Gidlunds Förlag, 2000), s. 24–25

¹⁴⁵ *Ibid*, s. 55

soloversjonen gör kanhända att parallellen till försångartraditionen blir lite mindre tydlig än om det varit omvänd ordning, men samtidigt kan det tänkas symbolisera växelverkan mellan gruppen och individen: som jag skrev tidigare var det inte ovanligt att försångaren i kyrkan var en vanlig bybo, varför man kan anta att dennes egen inläring till stor del kom från församlingens övriga medlemmar. Man skulle alltså kunna se låtarnas ordning som ett uttryck för att det är gruppen som ska lära individen, snarare än att *en* upphöjd individ ska lära hela gruppen.

Det feministiska temat som togs upp i podcast-avsnittet jag nämnde i början av detta delkapitel är i sin tur kanske inte fullt så uppenbar som det kristna, men jag tycker ändå att den går att utläsa i många olika delar av albumet. Ett exempel är i 'Valven', där Sara sjunger raderna

Dundrar fladdrar skälver till
Nu fanns där nått
Allting andas ja jag vill
En nådens lott

Låt mig få va
ett ingenmansland
i fred just ett slag
Så håll nu min hand.¹⁴⁶

Dessa rader, i kombination med låtens lunkande musik och storslagna naturskildringar i låtens övriga text, gör att jag inte kan låta bli att tolka detta som uttryck för en kärleksrelation, och mer specifikt en kärleksrelation mellan två kvinnor, och att naturen här blir en förlängd symbol av det kvinnliga – Butler beskriver det som att naturen ofta ses som en symbol för det kvinnliga, något som måste kultiveras av det manliga och intellektuella.¹⁴⁷ Kanske är min uppfattning av denna låt som en lesbisk kärleksbeskrivning baserad på en lite för bokstavlig tolkning av begreppet 'ingenmansland', men det är den tolkning jag gör.

¹⁴⁶ 'Vesper Lyrics', Sara Parkman <https://www.saraparkman.se/vesper-lyrics>, besökt 5 dec. 2020

¹⁴⁷ J. Butler, *Gender Trouble*, s. 48

En annan aspekt som kan tolkas som ett slags feministisk handling är hur Parkman omnämner Gud i sina låtar. Jag upplever detta dels i 'Vreden', där Parkman ikläder sig rollen som präst och ber Gud välsigna den som lyssnar med "vredens skogar" och "ilskans vrål", vilket skulle kunna tolkas som ett uttryck för kvinnligt motstånd, och dels när hon ber till Gud direkt som i 'Kyrie / Sjung, syster sjung', där hon utöver "kyrie eleison" sjunger "Gud hjälp oss att dela gemenskap/Gud hjälp oss att härda ut" följt av raderna

Skriv in, skriv om, håll ut
Skriv av, skriv in, lägg till
Sjung syster, sjung
Skrik, syster skrik
Hugg in ditt namn i tiden
Sjung mig in i oss¹⁴⁸

Jag tolkar detta dels som en uppmaning Parkman ger till sina 'syster' om att ta för sig av livet generellt såväl som att hålla ut i det patriarkat vi lever i, men även som ett försök att återta kyrkorummet och den religiösa makten från kyrkans traditionellt mansdominerade sfär och istället 'ge' den till kvinnorna.

Slutligen har vi så kommit till sista punkten på detta kapitel: det traditionella folkmusikbegreppets vara eller icke vara på albumet. Jag måste medge att jag själv är dåligt insatt i svensk folkmusik sen tidigare, och som med alla musikaliska genrer så gäller att ju mer förkunskap, desto lättare att urskilja vad som tillhör och inte tillhör en specifik gren av musik. Denna uppsats omfång gör att jag inte heller kommer kunna ge en grundlig musikvetenskaplig genomgång av de olika harmoniska element som kännetecknar folkmusik, men jag kommer utifrån några grundläggande gemensamma nämnare skriva om de delar av skivan som jag anser *låter* som folkmusik, i mina öron.

Generellt om musiken på skivan kan sägas att den är till stor del fiolbaserad, vilket inte är så konstigt med tanke på att det är det instrument som Parkman själv spelar. Det förekommer dock även många andra instrument, bland annat synthar, både i egenskap av bas på vissa låtar och på många även som ett slags mer högfrekvent påläggston som ligger "ovanpå" den övriga musiken och ligger kvar mellan låtarna och på så sätt skapar en sömlös övergång. Det

¹⁴⁸ 'Vesper Lyrics', Sara Parkman <https://www.saraparkman.se/vesper-lyrics>, besökt 5 dec. 2020

förekommer utöver detta ett flertal olika perkussiva element, naturljud samt knastrande ljud och effekter på sången – främst på låten 'Valven'. En annan intressant effekt skapas på flera låtar genom vad som låter som stränginstrument som tycks spelas i en loop, vilket skapar känslan av att befinna sig mitt emellan människa och maskin, då det är svårt att urskilja om ljudet kommer från en synth eller en person som spelar på en fiol – på 'Ediths låt' låter det till och med som att det eventuellt är något i stil med en vevlira vi hör. Generellt skulle jag säga att det är just denna svårighet att ibland placera vad det är som hörs som kännetecknar musiken på albumet – det är ofta inte helt lätt att dra tydliga gränser mellan när det är folkmusik, kyrkomusik, pop eller elektronisk musik. Några av låtarna har exempelvis ett grund-sound som främst för tankarna till någon slags popmusik snarare än folkmusik, exempelvis 'Vreden', 'Valven' och 'Ediths låt', men samtidigt har de alla vissa element som ändå gör att det inte *inte* är folkmusik – en fiolslinga, en körmelodi, eller något annat. Jag citerade i uppsatsens inledning motiveringen som skrevs i samband med att Parkman fick DN:s kulturpris 2020, där hennes musik kallades för "postfolkmusik", vilket känns som en lämplig beskrivning av hur det låter. Eller som Parkman själv uttryckt sin syn på saken:

Jag tycker att mycket av den moderna folkmusiken har varit ganska tråkig så jag har varit lite kaxig och vill göra bra modern folkmusik som går åt olika håll och kan funka på olika platser.¹⁴⁹

Ett återkommande element som dock oundvikligen för tankarna till det traditionella folkmusik-soundet är de melismer och musikaliska ornament som hörs i många av låtarna, och som är ett gemensamt drag hos såväl folkliga koraler som många typer av folkmusik, uppbyggda av korta skalrörelser både i uppåt- och nedåtgående riktning.¹⁵⁰ Ofta innehåller dessa ornament även så kallade *mikrotoner* (även kända som 'kvartstoner' och 'blå toner') vilket är toner som ligger mellan hel- och halvsteg och skapar en känsla av att melodin 'svävar' mellan de olika tonerna.¹⁵¹ På skivan hörs denna typ av svävande melismer tydligt bland annat i sången på 'Jag ropar', 'Jag ropar (Kyrie eleison)' och 'Kyrie / Sjung, syster sjung!' samt i fiolspelet i slutet av 'Ediths låt'. Jersild och Åkesson skriver att man tidigare var av uppfattningen att denna typ av tonalitet i bland annat folkliga koraler berodde på att

¹⁴⁹ M. Östnäs, 'Sara Parkman förkunnar feeling i folkhemmet', *Lira* (1 jan. 2017) <https://www.lira.se/sara-parkman-forkunnar-feeling-i-folkhemmet/>, besökt 1 dec. 2020

¹⁵⁰ M. Jersild & I. Åkesson, *Folklig koralsång*, s. 113

¹⁵¹ *Ibid*, s. 97

folket på landsbygden var obildade och därför inte kunde skilja på dur och moll¹⁵² – detta är dock en missuppfattning, men faktum är att en slående kvalitet hos många av dessa svävande melodier är att det ibland är svårt att avgöra om de är i dur eller moll. Det är inte heller ovanligt att melodierna i såväl koraler som i äldre folkvisor faktiskt växlar mellan dur och moll – Jersild och Åkesson poängterar att man numera sällan fokuserar så mycket på dur och moll i samband med folkmusik, utan istället betraktar skandinavisk folkmusik som något med ett eget tonspråk, som är närmare besläktat med andra folkliga tonspråk än med den ’vanliga’ uppdelningen i dur och moll.¹⁵³

Parkman har även själv uttryckt en fascination för folkmusikens tidvisa avsaknad av dur/moll-uppdelning – så här säger hon exempelvis om vallåtsmusik i en artikel i *Lira* från 2017:

Vallåtsmusiken är uppbyggd av fraser och kvartstoner som bryter med den västerländska konstmusikens dur-moll-uppdelning som speglar och uttrycker den kristna idétraditionens tydliga dikotomier man-kvinna, natt-dag, gott-ont, dur-moll. Om vallmusik har en helt annan typ av uppbyggnad så kan jag inte låta bli att tänka: aha! Vad speglar då den?¹⁵⁴

Utöver melism-sången finns det ett annat speciellt sätt på vilket Parkman sjunger i ordlösa stycken på i vissa låtar – bland annat vissa delar av ’Vreden’ och i ’Öppna spjäll’ men främst i ’Segel’ – ett slags trallande ’loj-loj’-ljud, som för min del för tankarna till norra Sverige, möjligen till samernas jojk. Kanske beror denna association främst på det faktum att jag är ovan att höra sångbaserad musik utan text, särskilt där själva ’trallandet’ inte innehåller någon slags stavelser med bokstaven ’a’ i sig. Jag vet inte om det faktiskt finns någon inspiration från jojken från Parkmans sida, men faktum är ju att även jojken per definition kan räknas som en gren inom folkmusiken – något som dock sällan gjorts, då samerna ansetts stå utanför den svenska kulturen.¹⁵⁵ Med detta i åtanke skulle man kunna hävda att det Parkman gör är att även här, så att säga ’öppna upp’ folkmusikbegreppet – på samma sätt som hon i andra låtar gör med kristendomen – och på så sätt vidgar lyssnarens bild av vad som egentligen kan rymmas inom genren.

¹⁵² Ibid

¹⁵³ Ibid, s. 98

¹⁵⁴ M. Östnäs, ’Sara Parkman förkunnar feeling i folkhemmet’, *Lira* (1 jan. 2017) <https://www.lira.se/sara-parkman-forkunnar-feeling-i-folkhemmet/>, besökt 1 dec. 2020

¹⁵⁵ Lundberg & Ternhag, *Folkmusik i Sverige*, s. 155

Men hur har vi det då med beskrivningarna av 'folklighet' på skivan? Nationalismen har en historia av att måla upp en romantisk bild av bland annat hemlandets natur – det som brukar kallas nationalromantik – och kanske är det missvisande att benämna det vi hör på skivan som nationalromantik, men en målande skildring av den svenska naturen är onekligen närvarande: vi tas med in i en värld där "älvens vatten flimrar forsar full" i 'Valven' och där "lavar trona, skogen nynnlar, myren har sin gång" i 'Ing-Maries vals'. Samtidigt finns det i den sistnämnda en sorg i beskrivningarna av hur "gruvor vila, minnen sjunger, ekar året om/Allting ändras men platsen står, ropar sorger som fanns igår".¹⁵⁶ Men kanske är det å andra sidan precis i vemodiga beskrivningar som denna som skivans 'folklighet' faktiskt gömmer sig – landsbygden, som var en del av 1800-talets romantiska ideal, har som tidigare nämnts nu blivit en plats som tycks ha glömts bort av storstadens makthavare och växande befolkning.

Det är dock inte bara en storslagen natur och bortglömd landsbygd som skildras, utan även den mer urbana och 'moderna' delen av Sverige: i beskrivningarna i låten 'Antropocen' av "spetsar, läppstift, skavsår" och "drömmar, psykologer, ensamhetskänslor" får vi istället känslan av en yngre person som mycket väl skulle kunna bo i Stockholms innerstad, likväl som i 'Ediths låt' vars korta text bäst kan beskrivas som en sammanfattning av hur det känns att ha social ångest: "Nu sa jag något dumt igen/Jag skäms snart över allt jag gör/Jag skäms ju över allt jag är"¹⁵⁷. Detta kontrasteras dock sedan i påföljande låt, 'Förgäves uppå stigen', som är en traditionell folkvisa. Under mina eftersökningar hittade jag visan, som ofta kallas 'Lantflickans klagan', i flera olika versioner: den äldsta versionen som går att finna i Svenskt visarkiv är ett skillingtryck från 1842¹⁵⁸, där texten nästan exakt överensstämmer med versionen på Parkmans skiva. (Vissa ändringar har gjorts från hennes sida gällande ordval, men dessa ändringar är så små att de inte påverkar textens innebörd) Jag nämnde tidigare Parkmans kristna kredibilitet i och med hennes familjs prästradition – på samma sätt kan man anta att användandet av en traditionell folkvisa bidrar till att hennes trovärdighet i egenskap av folkmusiker ökar.

¹⁵⁶ 'Sara Parkman', *Spotify* <https://open.spotify.com/artist/3QKspYZWuPR8sJ6WW1zAdw>, besökt 7 dec. 2020

¹⁵⁷ Ibid

¹⁵⁸ 'Lantflickans klagan', *Musikverket* http://carkiv.musikverk.se/www/GS/Skillingtryck_GS_1414.pdf, besökt 7 jan. 2021

4.4 Aftonbön

Det sista jag ämnar gå igenom är begreppet 'vesper' och vad det har för betydelse för albumet som helhet. Vesper kommer från latinets ord för 'afton' eller 'kväll' men har som tidigare nämnts kommit att bli synonymt med ungefär 'aftonsång' eller 'aftonbön'.¹⁵⁹ En aspekt av vespern, som är av särskilt intresse med tanke på den tematik rörande Jungfru Maria som behandlats i denna uppsats, är att en viktig del i gudstjänsten är just det som heter Marias lovsång, även kallad Magnificat, och står att finna i Lukasevangeliet 1:46-55. Denna lovsång – som Maria uttalar när hon hälsar på sin släkting Elisabet för att berätta att hon fått veta av en ängel att hon ska föda Guds son – lyder som följer:

Min själ prisar Herrens storhet, min ande jublar över Gud, min frälsare: han har vänt sin blick till sin ringa tjänarinna. Från denna stund skall alla släkten prisa mig salig: stora ting låter den Mäktige ske med mig, hans namn är heligt, och hans förbarmande med dem som fruktar honom varar från släkte till släkte. Han gör mäktiga verk med sin arm, han skingrar dem som har övermodiga planer. Han störtar härskare från deras troner, och han upphöjer de ringa. Hungriga mättar han med sina gåvor, och rika skickar han tomhänta bort. Han tar sig an sin tjänare Israel och håller sitt löfte till våra fäder: att förbarma sig över Abraham och hans barn, till evig tid.¹⁶⁰

En sak jag finner särskilt intressant i detta stycke är beskrivningen av Gud som någon som mättar hungriga och skickar bort de rika tomhänta. Detta skulle mycket väl kunna vara en beskrivning som varit del i att Sara Parkman har utvecklat just den syn på kristendomen som hon har, som en religion som "rimmar mer med en vänsterideologi än vad den rimmar med en borglig konservativ ideologi".¹⁶¹

En annan del av vesper-traditionen som kan anknytas till albumet, och specifikt albumets omslag och dess likhet med Jesus sista måltid, är det som står att läsa på Svenska Kyrkans hemsida om vespern: där talas det bland annat om hur "aftonbönen knyter an till den tid då påskalammet slaktades bland judarna, då Jesus åt sin sista måltid med sina lärjungar och då

¹⁵⁹ 'Vesper', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-nc-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/vesper>, besökt 1 dec 2020

¹⁶⁰ Lukasevangeliet 1:46-55, *Bibeln*

¹⁶¹ S. Parkman, intervju med E. Hedström 'Sara Parkmans folkmusik & religion' [podcast], *Inblick* (20 okt. 2020), Poddtoppen, <https://poddtoppen.se/podcast/1526866711/inblick/sara-parkmans-folkmusik-religion>

han gravlades efter att ha offrat sitt liv för hela skapelsens skull”.¹⁶² Man får i denna beskrivning alltså även förstå att vespern inte bara markerar dagens avslut i och med aftonens ankomst, utan även slutet på Jesus liv.

När jag i ett mail frågade Sara Parkman varför hon valt att ha med 'Jag ropar' två gånger (dels i 'Jag ropar' och dels i 'Jag ropar (Kyrie eleison)') skrev hon att det var för att albumet är en helhet snarare än en ”uppradning av låtar” och att upprepningen av 'Jag ropar'-texten blev ett sätt att markera övergången från albumets första hälft, som är mörkare, och albumets andra hälft, som är ljusare.¹⁶³ Har man i åtanke vespers anknytning till Jesu död, kan denna övergång från mörker till ljus ses som en kraftfull symbol för hans återuppståndelse, och att ur allt mörker kommer så småningom ett ljus. Man kan också se det som att upprepningen av vissa element skapar känslan av ett slags mikroversion av en betryggande tradition, på det sätt som både kulturen och religionen bidrar med – vissa sånger har sjungits långt före oss och kommer fortsätta sjungas långt efter vår död.

Exakt vilken innebörd vespers symbolik har för albumet som helhet lämnar jag fritt till var och en att tolka. Kanske handlar det om Maria, som genom sitt moderskap blev den mänskliga länken mellan oss och det gudomliga. Kanske handlar det om döden och återuppståndelsen av Jesus, av traditionerna, eller rentav av hela mänskligheten. Eller kanske handlar det helt enkelt om att vara en alldeles vanlig liten människa, som söker kraft hos någonting större.

¹⁶² 'Vesper: en introduktion', *Svenska Kyrkan*, <https://www.svenskakyrkan.se/filer/Vesper.pdf>, besökt 7 dec 2020

¹⁶³ Personlig korrespondens med Sara Parkman, 29 nov. 2020

5. Slutsats och diskussion

Så vilka slutsatser kan vi då dra av det vi fått reda på om Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Sara Parkman, ur en performativ synvinkel? En sak vi kan konstatera är att identiteter spelar en viktig roll i den politiska kampen som utspelas mellan partier och kulturutövare. Vi har alla en mängd olika komplexa personlighetsdrag som visas upp i olika sammanhang och situationer – vissa kanske bara existerar när vi är ensamma – men urvalet av vilka drag som visas upp blir kanske allra tydligast när det gäller offentliga personer såsom politiker och artister. Det finns många artister som visar upp en annan identitet än sin 'vanliga' då de står på scen, som ett sätt att skapa avstånd mellan sig själva och personen de är i offentligheten, men i Sara Parkmans fall finner jag att det nästan är det omvända vi ser: jag upplever att Parkman snarare använder sitt konstnärskap som ett sätt att *förstärka* sin egen bakgrund och identitet - istället för att hålla sin tro och sina politiska värderingar privata och frånskilda från musiken, använder hon istället musiken som ett medium för att förmedla dessa.

Uppvisandet av vår identitet ses ofta som en reflektion av vilka vi vilka vi är, men med bakgrund av denna uppsats skulle jag vilja hävda att våra identiteter lika mycket kan vara en uppvisning i vad vi *vill* – en målbild, snarare än ett redan existerande faktum. När Ebba Busch Thor har röda stugor som bakgrundsbild under sitt tal i Almedalen är det inte för att det nödvändigtvis är så hon ser Sverige, utan för att det är så hon vill se Sverige, och andra, kontrasterande målbilder är således ett hinder på vägen dit. När Sara Parkman bekämpar såväl Sverigedemokrater som Kristdemokrater i sin musikvideo är det ett uttryck för en önskan om att dessa ska bli fråntagna sin politiska makt, snarare än en bild av hur verkligheten ser ut.

En gemensam nämnare för såväl Parkman som Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna, är att de alla lägger stor vikt vid samma grundtema, nämligen inkludering. Skillnaden i synen på inkludering är dock det som ställer dem på varsin sida i striden om såväl kyrkan som om folkmusiken och svenskheten – där Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna vill begränsa vilka som har tillträde till dessa gemenskaper, vill Parkman istället öppna upp dem och göra dem mer tillgängliga. Genom att profanera och göra 'förbjudna' saker gentemot såväl kyrkan som nationalstaten – elda flaggor, göra sexuella anspelningar kopplade till Maria/nunnan, samt beblanda kristendom med hedniska varelser, bland annat – bryter hon upp de avgränsningar som funnits kring dessa.

Butler beskriver – avseende kön som performativ handling – hur våra handlingar, gester och utagerade viljor skapar en illusion av en inre könsbestämd kärna¹⁶⁴, och kanske kan detta sägas vara åtminstone till viss del sant även i frågan om den nationella identiteten: när Sverigedemokraterna beskriver vad de anser vara det svenska kulturarvet, exempelvis folkmusiken, så ger de sken av att just dessa kulturyttringar och traditioner är kärnan i det svenska, när det i själva verket bara är en samling utvalda företeelser i en massa av ett oräkneligt antal företeelser. På samma sätt som könsnormer 'bestämmer' att vissa saker är kvinnliga respektive manliga (och att andra är könsneutrala), bestämmer alltså nationalismen vilka saker som är och inte är svenska.

En insikt som arbetet med denna uppsats har lett till för min del är att det är svårt att säga att det finns någon sida som har rätt eller fel i frågan om vad som *faktiskt* är folkmusik. Konflikten mellan Sverigedemokraterna och många folkmusiker handlar snarare om huruvida man väljer att betrakta folkmusiken som en samlingsterm för allmogens musik från 1800-talet, eller om man snarare ser det som en musikalisk stil – som förvisso grundats i 1800-talets musikaliska insamling – men som nu främst kännetecknas av att den är uppbyggd av vissa gemensamma komponenter och som, likt de flesta musikaliska stilar, är i ständig förändring och utveckling. För att dra en parallell till en annan musikstil skulle man kunna säga att det vore som att en grupp personer när de talar om rockmusik avser endast rockmusik från 1950-talet, medan en annan grupp anser att rockmusik kan finnas i många vitt skilda varianter, både äldre och nutida, med den främsta gemensamma nämnaren att de är baserade på elgitarr, bas och trummor – ingen har ju egentligen fel, men deras uppfattning om vad som räknas in i begreppet 'rock' skiljer sig starkt åt, vilket kan antas leda till vissa konflikter.

Personligen har jag alltid ogillat tanken på en svensk kulturell 'kärna' som är avgränsad från och upphöjd över andra kulturella uttryck, och som inte ger utrymme till någon typ av förändring. Men, som historiskt intresserad musikvetare måste jag dock ändå medge att det smärtar något att tänka på en möjlig framtid när folkvisorna är bortglömda och det inte finns någon kvar som vet hur man spelar exempelvis nyckelharpa – i det avseendet får jag ändå, om än motvilligt, hålla med Sverigedemokraterna i deras starka vilja att bevara dessa traditioner, då berättelserna som den gamla folkmusiken bär på är en viktig del i Sveriges kulturella historia. Samtidigt tror jag att det är just nationalisternas inblandning i folkmusiken som utgör

¹⁶⁴ J. Butler, *Gender Trouble*, s. 173

ett av de största hoten mot dess överlevnad idag; att blanda partipolitik med musik som inte i sig är uttalat politisk, speciellt om politiken i fråga är av ett så pass extremt slag som Sverigedemokraternas, är att göra musiken en otjänst. Visst kanske det kan locka en och annan nationalist att vilja spela slängpolska, men jag tror i ärlighetens namn att den nationalistiska stämpeln som ofta påtvingas folkmusiken skrämmer bort fler än den lockar. I det avseendet tror jag att de som verkligen gör folkmusiken den största tjänsten är personer som Sara Parkman, som inte bara visar att folkmusik kan spelas på dimmiga klubbscener och byggas av såväl traditionell folkmusik-tonalitet som moderna synthljud, utan som även tar aktivt avstånd från de nationalistiska röster som försöker lägga beslag på folkmusiken. På samma sätt anser jag att hon arbetar med att visa en alternativ bild av vad det kan innebära att vara kristen i dagens Sverige, och att man inte genom sin eventuella tro även måste 'gå med på' diverse ställningstaganden som ligger långt ute till höger på den politiska skalan. Sara Parkman visar genom både lek och allvar att det är tillåtet att vända och vrida på, ja till och med driva med, såväl det svenska kulturarvet som med religionen – och genom att göra detta gör hon det lättare för andra att närma sig dessa.

6. Källförteckning

Litteratur

Anderson, B., *Den föreställda gemenskapen: reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning* (Göteborg: Daidalos, 1992)

Butler, J., *Gender Trouble: Tenth Anniversary Edition*. (New York: Routledge, 1999)

Engelhardt Herringer, C., 'Mary as Cultural Symbol in the Nineteenth Century', i Chris Maunder ed. *The Oxford Handbook of Mary* (sep. 2019), DOI: 10.1093/oxfordhb/9780198792550.013.15

Jersild, M. & Åkesson, I., *Folklig koralsång: En musiketnologisk undersökning av bakgrunden, bruket och musiken* (Örtinge: Gidlunds Förlag, 2000)

Lewis, C. S., *Häxan och lejonet* (Stockholm: Bonniers förlag, 1959)

Lindgren, A., *Ronja Rövardotter* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1981)

Lundberg, D. & Ternhag, G., *Folkmusik i Sverige* (andra upplagan, Örtinge: Gidlunds Förlag, 2005)

Meijer, B., *Nordisk familjebok: konversationslexikon och realencyklopedi*, tredje bandet (Stockholm: Nordisk familjeboks förlags aktiebolag, 1905) läst via *Projekt Runeberg* <http://runeberg.org/nfbc/0435.html>, besökt 4 dec. 2020

Artiklar

Denysenko, N., *An Appeal to Mary: An Analysis of Pussy Riot's Punk Performance in Moscow*, 2013

Eriksson, K. L., 'Water Sprites and Herding Calls: References to Folk Music in Swedish Pop and Schlager Music 1990–2015, 2016' i A. Björnberg, T. Bossius ed., *Made in Sweden Studies in Popular Music* (New York: Routledge, 2016) <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4324/9781315543390>

Fagan, G., 'Russia: Pussy Riot, Blasphemy and freedom of religion or belief', *International Journal of Civil Society Law*, 10/1 (2012)

Prozorov, S., 'Pussy Riot and the Politics of Profanation: Parody, Performativity, Veridiction', *Political Studies*, Vol. 62 (2014), s. 766-783, doi: 10.1111/1467-9248.12047

Tidskrifter & nyhetsartiklar

Al-Dewany, Z., 'Det har blivit svårare att skilja KD från SD', *Aftonbladet* (31 aug. 2018) <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/wEjyWP/det-har-blivit-svarare-att-skilja-kd-fran-sd>, besökt 1 dec. 2020

Baas, D. & Holmén, C., 'Almqvist och Ekeröth beväpnar sig med järnrör', *Expressen* (15 nov 2012) <https://www.expressen.se/nyheter/almqvist-och-ekeroth-bevapnar-sig-med-jarnror/>, besökt 7 dec. 2020

Emilsson, A., 'Inte längre (S)venska kyrkan', *Dagen* (8 aug. 2017) <https://www.dagen.se/debatt/2017/08/08/aron-emilsson-sd-inte-langre-svenska-kyrkan/>, besökt 1 dec. 2020

'Fortsatt skillnad hur storstäder och landsbygd röstar', *SR P4 Jönköpings län*, (16 sept. 2018) Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/artikel/7044264>, besökt 5 dec. 2020

D. Horn, 'Stiftelsen borde göra en låt om stolta Sverigedemokrater' *Gaffa* (2 feb. 2020) <https://gaffa.se/artikel/141742/stiftelsen-borde-goera-en-lat-om-stolta-sverigedemokrater/>, besökt 27 nov. 2020

H. Persson & L. Ericsson, 'Kritik mot SD:s syn på folkmusik - SD svarar', *P4 Gävleborg* (4 nov 2010), Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/artikel/4155462>, besökt 3 dec. 2020

Kirsebom, H., 'Sara Parkman: "Folkmusiken är extremt relevant 2019"', *Skap* <https://www.skap.se/2019/04/01/sara-parkman-folkmusiken-ar-extremt-relevant-2019/>, besökt 27 nov. 2020

Lagerroos, M., 'Återigen möjligt med skolavslutningar i kyrkan', *Gefle Dagblad* (11 maj 2016) <https://www.gd.se/artikel/aterigen-mojligt-med-skolavslutningar-i-kyrkan>, besökt 1 dec. 2020

Lauren, A., 'Liv i skräck för kärlekens skull', *Svenska Dagbladet* (26 sep. 2013), besökt 27 nov. 2020

Lindgren, P., 'Sara Parkman tog hem DN:s kulturpris 2020', *Lira* (3 feb 2020) <https://www.lira.se/sara-parkman-tog-hem-dns-kulturpris-2020/>, besökt 1 dec. 2020

Lundberg, R., 'Progfestival kan förvirra 60-talsnostalgiker', *SVT* (23 nov 2015) <https://www.svt.se/kultur/musik/symfonier-folkmusik-och-politik>, besökt 2 dec. 2020

Möller et al. 'Debatt: Oroa er inte SD, folkmusiken mår fint!', *DT* (21 aug. 2018) <https://www.dt.se/artikel/debatt-oroa-er-inte-sd-folkmusiken-mar-fint>, besökt 1 dec. 2020

Nätverket Folkmusiker mot Främlingsfientlighet, 'Vi vill inte ha en nationalistisk stämpel', *Svenska Dagbladet* (4 nov 2010) <https://www.svd.se/vi-vill-inte-ha-en-nationalistisk-stampel>, besökt 1 dec. 2020

Olevik, J., 'Sara Parkman om folkmusikens många ansikten', *Vi* (12 juni 2020) <https://vi.se/artikel/s07mz54O-abKv5aEZ-5c626>, besökt 7 dec. 2020

Schwartz, M., 'Anti-Gay Law Stirs Fears in Russia', *The New York Times* (29 feb. 2012) <https://www.nytimes.com/2012/03/01/world/asia/anti-gay-law-stirs-fears-in-russia.html>, besökt 27 nov. 2020

Östnäs, M., 'Sara Parkman förkunnar feeling i folkhemmet', *Lira* (1 jan. 2017)
<https://www.lira.se/sara-parkman-forkunnar-feeling-i-folkhemmet/>, besökt 1 dec. 2020'

'Ebba Busch Thor (KD): "Beredda att förhandla med SD i alla frågor"', SVT (14 dec. 2019)
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ebba-busch-thor-kd-vi-bidrog-till-att-losa-upp-knuten-kring-sd>, besökt 1 dec. 2020

'Sara Parkman gör "svenskfientlig" video,' *Aftonbladet* (12 februari 2020)
<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/3Jd6ld/sara-parkman-gor-svenskfientlig-video>,
besökt 1 dec. 2020

'Så vill Sverigedemokraterna påverka kulturpolitiken', *Kulturreportaget i P1* (15 mars 2018),
Sveriges Radio <https://sverigesradio.se/avsnitt/1054510>, besökt 1. dec. 2020

Politiska sidor och dokument

'Hela Sverige ska leva', *SD*, <https://sd.se/vad-vi-vill/landsbygdspolitik/> besökt 1 dec. 2020

'KD på andra språk', *Kristdemokraterna* <https://kristdemokraterna.se/var-politik/sprak/>,
besökt 1 dec. 2020

'Kristdemokraternas principprogram', *Kristdemokraterna* (2017)
<http://www.kd.nu/principprogram.pdf>, besökt 1 dec. 2020

'Politik A-Ö', *Kristdemokraterna* <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/>, besökt 1 dec 2020

Sverigedemokraterna, 'med anledning av prop. 2010/11:100. 2011 års ekonomiska
vårproposition', *Sveriges Riksdag* (3 maj 2011) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201011100-2011-ars_GY02Fi11/html#_Toc293642715, besökt 3 dec. 2020

Sverigedemokraterna, 'Motion till riksdagen 2020/21:2223: Immateriellt kulturarv', *Sveriges Riksdag*
<https://data.riksdagen.se/fil/F2B783A4-DC6C-4E05-9BE9-E1E5FA93E446> , besökt 3 dec. 2020

'Sverigedemokraternas principprogram 2019', *SD* (2019) <https://ratatosk.sd.se/sd/wp-content/uploads/2020/11/16092141/Sverigedemokraternas-principprogram-2019.pdf> besökt 3 dec. 2020

'Tillit och gemenskap: förslag för att förbättra integrationen', *Kristdemokraterna* (2016)
<https://kristdemokraterna.se/wp-content/uploads/2016/11/Tillit-och-gemenskap-F%C3%B6rslag-f%C3%B6r-att-f%C3%B6rb%C3%A4ttra-integrationen.pdf> besökt 1 dec. 2020

Video & ljudkällor

”Det spelar ingen roll hur mycket Greta sitter på Mynttorget, det kommer inte påverka klimatet i alla fall” [video], TV4 (25 april 2019)

<https://www.tv4.se/klipp/va/11981189/det-spelar-ingen-roll-hur-mycket-greta-sitter-pa-mynttorget-det-kommer-inte-paverka-klimatet-i-alla-fall>, besökt 10 dec. 2020

’Ebba Busch Thors tal i Almedalen 2016: Stärkt integration behövs’ [video], Youtube (15 aug. 2015) https://www.youtube.com/watch?v=U_0-g-qoC5s, besökt 1 dec. 2020

’Grottesco - Flyktingkrisen – En musikal’ [video], Youtube (5 nov 2017)

https://www.youtube.com/watch?v=sEGTmbiOydE&list=RDI_vpjNj6oYY&index=16, besökt 1 dec. 2020

’Grottesco - Det är bögnas fel’ [video], Youtube (16 nov. 2010)

https://www.youtube.com/watch?v=T11vMJ-10_A, besökt 1 dec. 2020

S. Parkman, intervju med E. Hedström ’Sara Parkmans folkmusik & religion’ [podcast], *Inblick* (20 okt. 2020), Poddtoppen, <https://poddtoppen.se/podcast/1526866711/inblick/sara-parkmans-folkmusik-religion>, besökt 3 dec. 2020

’Sara Parkman’, *Spotify* <https://open.spotify.com/artist/3QKspYZWuPR8sJ6WW1zAdw> besökt 7 dec. 2020

’Sara Parkman - Lilla Vesper: Jag ropar// Valven // Antropocen’, [video], Youtube (9 okt. 2019) <https://www.youtube.com/watch?v=LFaKWot2CyY>, besökt 1 dec. 2020

’Sara Parkman - Vreden [Official music video by AB HEMSKA ORD]’, [video], Youtube (11 feb. 2020) <https://www.youtube.com/watch?v=kpJvfqkfNYg>, besökt 5 dec. 2020

’Se hela Ebba Busch Thors tal i Almedalen 5/7’ [video], Youtube (6 juli 2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=lr3b8LT5POA>, besökt 7 dec. 2020

’UR Samtiden - Bokmässan 2017: Det nya Norrland?’, [video], UR Access (2017)

<https://uraccess.net/products/202636> besökt 5 dec. 2020

Webbsidor

’Ale Möller – XENOMANIA’, *MTA Production* <https://se.mtaprod.se/artist/ale-moller-xenomania/>, besökt 10 jan 2021

’Bio – CV’, *Sara Parkman* <https://www.saraparkman.se/biocv>, besökt 1 dec. 2020

Bukowskis, ’Carl Johan De Geer: ”skända flaggan”, *Bukowskis*

<https://www.bukowskis.com/sv/auctions/570/271-carl-johan-de-geer-skanda-flaggan>, besökt 3 dec. 2020

’Demokratins historia’, *Sveriges Riksdag*, <https://www.riksdagen.se/sv/valet-2018/riksdagsvalet-i-undervisningen/demokratins-historia/>, besökt 7 dec. 2020

’Faun’, *Mythology.net* <https://mythology.net/roman/roman-creatures/faun/>, besökt 2 jan. 2021

'Fäboland', *Riksteatern* <https://www.riksteatern.se/forestallningar/faboland/>, besökt 1 dec. 2020

'Hedningarna mer läsning', *Silence*, <https://silence.se/artister/hedningarna-boket/>, besökt 10 jan. 2021

'Knätofsmanifestet', *Folkmusiker mot främlingsfientlighet* <http://folkmf.se/knatofsmanifestet/>, besökt 1 dec. 2020

'Press & Contact', *Sara Parkman* <https://www.saraparkman.se/press-contact>, besökt 4 dec. 2020

'Svenskfientlighet', *Metapedia* <https://sv.metapedia.org/wiki/Svenskfientlighet>, besökt 23 nov. 2020

'Vesper: en introduktion', *Svenska Kyrkan*, <https://www.svenskakyrkan.se/filer/Vesper.pdf>, besökt 7 dec. 2020

'Vesper Lyrics', *Sara Parkman* <https://www.saraparkman.se/vesper-lyrics>, besökt 5 dec. 2020

Uppslagsverk

'Blått', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bl%C3%A5tt>, besökt 4 dec. 2020

'Cisperson', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/cisperson>, besökt 5 dec. 2020

'Dackefejden', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dackefejden>, besökt 3 dec. 2020

'Dok', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dok>, besökt 4 dec. 2020

'Folksjäl', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/folksj%C3%A4l>, besökt 7 dec. 2020

'Fredsduva', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/fredsduva>, besökt 4 dec. 2020

'Ikon', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ikon>, besökt 3 dec. 2020

'Johann Gottfried von Herder', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/johann-gottfried-von-herder>, besökt 7 dec. 2020

'Kyrie', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kyrie>, besökt 6 dec. 2020

'Maria', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/maria>, besökt 4 dec. 2020

'Nattvarden', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nattvarden>, besökt 4 dec. 2020

'Pan', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/pan>, besökt 5 dec. 2020

'Profanera', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/profanera>, besökt 1 dec. 2020

s

'Skinhead', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/skinhead>, besökt 10 dec. 2020

'Vesper', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/vesper>, besökt 1 dec 2020

'Övernaturliga väsen', *Nationalencyklopedin* (2020) <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/%C3%B6vernaturliga-v%C3%A4sen>, besökt 7 dec. 2020

Bibeltexter

4 Mosebok 6:24-26, *Svenska Bibeln 1917*

Lukasevangeliet 1:46-55, *Bibeln*

Övriga källor

E. Bergel, 'Folkmusik, främlingsfientlighet och Sverigedemokraterna', kandidatuppsats, Uppsala universitet, Uppsala, 2012, <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:506681/FULLTEXT01.pdf>

E. Norrgård, 'Den hotfulla invandringen och ideal svenskhet', kandidatuppsats, Umeå universitet, Umeå, 2015, <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:801671/FULLTEXT01.pdf>

'Lantflickans klagan', *Musikverket* http://carkiv.musikverk.se/www/GS/Skillingstryck_GS_1414.pdf, besökt 7 jan. 2021

Personlig korrespondens med Sara Parkman, 29 november 2020